

CURIERUL JUDICIAR

DOCTRINĂ — JURISPRUDENȚĂ — LEGISLAȚIUNE — ECONOMIE POLITICĂ — FINANȚE — SOCIOLOGIE

Director: **DEM. I. DOBRESCU**
Președintele Uniunii Avocaților din România

COMITETUL DE REDACȚIE:

TR. ALEXANDRESCU Avocat, Direc. Contenc. B-cel G-le a Țării Româneșii	ALEX. CERBAN Profesor la Facultatea de Drept, București	IOSEF G. COHEN Avocat membru Cons. legislativ	GR. CONDURATU Post Concilier la C. de Apel București, Avocat	RÉNÉ DEMOGUE Profesor la Facultatea de Drept din Paris
V. DONGOROZ Dr. în Drept din Buc. Avocat	ALFRED JUVARA Dr. în Drept din Paris Avocat	D. NEGULESCU Profesor la Facultatea de Drept, București	I. GR. PERIȘTEANU Avocat	C. SIPSOM Profesor la Facultatea de Drept, București
GR. TRANCU-IAȘI Fost Ministru al Muncii Avocat	P. VASILESCU Dr. în Drept din Paris Avocat	AL. VELEȘU Dr. în Drept din Buc. Avocat	ALBERT WAHL Profesor la Facultatea de Drept din Paris	C. STOEANOVICI Dr. în Drept din Paris Avocat

Secretar de Redacție: E. C. DECUSARA, Dr. în Drept din Paris, Directorul Statisticii Judiciare

Membrii corespondenți pentru Paris: EDOUARD LÉVY și SILVIU KRAINIC, Dr. în Drept, Avocați, Paris

ABONAMENTUL

Un an p. B-ci, Case Com. și Autorit. 900 lei
" Avocați 600 "
" Magistrați 500 "
6 luni prețul de sus pe jumătate

APARE ODATĂ PE SĂPTĂMANĂ

In lunile Iulie și August
apare odată la 2 săptămâni

Abonamentele se plătesc totdeauna înainte

Redacția și Administrația

București, Artelei, 5 și Rahovei, 5
Lângă Palatul Justiției

TELEFON 13/29

SUMAR

— Dreptul de moștenire ab intestat între soții căsătoriți, de d. profesor Camil Negrea;

Jurisprudență:

Trib. Ilfov s. II: *Ministerul Public cu Eugen Melick*. (Elemente constitutive ale delictului de excocherie. Desăbrea de furt. Susținere sau desființare de acte sau înscrisuri aflate la dosar. Elementele constitutive. Art. 332, 333 și 201 c. p.), cu o notă de Dr. E. C. Decusară.

— Judecătoria Col. IV București: *Soc. An. «Borul» cu Nathin Grünberg* (Întreprinderi industriale. Acțiune în evacuare din partea fabricii contra clădirilor unui imobil voit a se da spre locuință lucrătorilor, pe baza art. 42 al. 3 legea chircilor din 24 Martie 1924. Condiții pentru exercițiul ei. Dacă al. 5 al art. 5 și al. 2 al art. 42 se aplică întreprinderilor industriale publice sau particulare sau numai celorlalte întreprinderi cu alt caracter?) cu o Notă de Iper.

— Casația franceză (Legitima apărare. Constatarea faptelor din are rezultă. Aprecierea suverană a instanțelor de fond), cu o Notă de d-l prof. D. Alexandrescu.

DREPTUL DE MOȘTENIRE AB INTESTAT ÎNTRE SOȚII CASĂTORIȚI

I. Problema legiuitorului și principiul egalității sexelor.

Problema dreptului de moștenire ab intestat cuvenit soțului supraviețuitor prezintă o serie de dificultăți, a căror înlăturare de lege ferenda reclamă o înțeleaptă cumpanire nu numai în cât privește însuși raporturile reciproce dintre soți, dar și mai multe alte elemente de domeniul succesiunilor și al drepturilor de familie. Dintru tot începutul trebuie să știm, că *egala îndreptățire a celor două sexe*, teză de importanță covârșitoare în domeniul raporturilor de familie, nu este proprie de-a înlesni rezolvarea dificultăților; în consecință, acestei teze nu-i putem atribui decât o importanță redusă în materia ce ne preocupă. În adevăr, dacă art. 6 al Constituției pune în vedere că drepturile civile ale femeilor se vor stabili pe baza deplinei egalități a

celor două sexe, ar fi cu totul inexact a crede că în materie de moștenire între soți, femeia se găsește actualmente pusă în inferioritate față cu bărbatul; contrar, unele sisteme de drept civil aplicabile în România întregită asigură văduvei o situațiune privilegiată, adecă anumite favoruri, mai ample ori mai reduse, de cari bărbatul văduv nu beneficiază ex lege. Totuși, o privire fugitivă asupra soluțiilor ce diversele noastre legiuri dau problemei, ne procură cu înlesnire convingerea, că prin sine, principiul egalității sexelor nu este mântuitor în materia ce ne propunem a examina, și că nici preferință acordată femeii de către legiuitor nu realizează în totdeauna dreptatea socială, un atribut acesta, care trebuie să caracterizeze o bună operă legislativă. Următoarele exemple vor verifica cele spuse acum. Legiuitorul român dispunând că văduva săracă este privilegiată, dar de altfel soțul supraviețuitor, bărbat ori femeie, nu dobândește nimic din bunurile soțului predecedat decât în totala lipsă a rudelor succesibile, nu greșește nimic împotriva principiului egalității între bărbat și femeie; nimeni nu va putea susține însă, că modul de reglementare decretat de legiuitorul român este măcar în parte satisfăcător din punctul de vedere al unei juste politici legislative. De asemenea, egalitatea ce rezultă din dispozițiunile primitive (1811) ale art. 757-759 cod. civ. austr., este inexceptională ca „egalitatea sexelor”; totuși, legiuitorul austriac, aflând pe urmă, în anul 1914, că dispozițiunile din întrebare sunt insuficiente încât privește cuantumul porțiunii de moștenire, și că condițiile de concurența rudelor cu soțul supraviețuitor sunt prea încheitate pentru acesta din urmă, s'a văzut îndemnat de-a înlocui art. 757-759 cu altele, concepute și ele în spirit egalitar, dar ocrotind mult mai satisfăcător justele interese ale soților. Cu alte cuvinte, principiul egalității sexelor nu este nici singurul, nici cel mai important criteriu de aprecierea bună-tății unui regim succesoral între soți, și astfel, de parte de-a putea da singur directiva în ce privește viitoarea legiferare a zisului regim, el nu are altă importanță, decât doar aceea de-a determina pe le-

1) Studiu întocmit din însărcinarea Consiliului Național al femeilor române, în vederea reformei codului civil.

giuitor ca să nu-i asigure bărbatului văduv un drept de moștenire mai amplu decât femeii văduve, ori în general, ca să reglementeze chestiunea în spiritul perfecte reciprocități.

Dacă problema dreptului este în general concilierea intereselor opuse ale diverselor categorii de persoane, atunci problema ce se impune legiuitorului la materia dreptului de moștenire între soți, este aceea de-a pune în acord juste interese ale soțului supraviețuitor cu interesele rudelor rămase de pe urma soțului predecedat. După cum se știe, redactorii codului civil român au înlăturat la acest punct și puținul bun ce se găsea în unele din vechile legiuri românești, pentru ca să consacreză soluțiunea cea mai injustă, transplantată din dreptul Iustinianeu. Modul acesta de urmare a avut drept consecință complectă sacrificare a intereselor soțului. Și atunci, legiuitorul epocii noastre i se impune îndatorirea de-a îndrepta grava eroare legislativă și de-a afla o mai justă așezare a soțului supraviețuitor față cu rudele soțului predecedat, în așa fel, ca de-o parte temeiul tradițional al dreptului de succesiune ab intestat să nu fie distrus, dar de altă parte soțul supraviețuitor să se împărtaşească și el din bunurile soțului său în o măsură echitabilă și corespunzătoare raporturilor sociale-economice moderne.

II. Moștenirea ab intestat între soți și regimul matrimonial

Sub raport juridic, dreptul de moștenire ab intestat între soți și regimul matrimonial sunt materii străine una de alta; ba mai mult, separațiunea lor constituie o condițiune esențială pentru rezolvarea fără greș a problemelor ce se pun teoriei și practicei. Sub raport social-economic, conexitatea celor două materii este însă indiscutabilă; de unde, un legiuitor prevăzător nu poate ignora repercusiunea ce regimul matrimonial exercită asupra regimului succesoral între soți. În adevăr, în sistemele care consacreză o amplă comunitate de bunuri între soți, chestiunea dreptului de moștenire ab intestat al soțului supraviețuitor, care este mai adeseori femeia decât bărbatul, va fi desigur mai puțin ardentă decât în sistemele cari repudiază ideia comunității legale. Cu alte cuvinte, preferența rudelor soțului predecedat pare mai puțin criticabilă acolo unde legiuitorul rânduește ca deodată cu disolvarea uniunii economice conjugale, femeia să primească cu titlu de coachizițiune o parte din bunurile ce soții au câștigat împreună ori deosebit în cursul căsătoriei, decât d. ex. în sistemul cod. civ. austr. care consacră separațiunea bunurilor și presumțiunea că bărbatul e achizitorul exclusiv al bunurilor (art. 1237 cod. civ. austr.). Este evident deci, că numai ținând în seamă ansamblul regulilor cari determină raporturile economice ale soților *inter vivos* și *mortis causa*, ne putem pronunța dacă regimul succesoral ab intestat între soți, adoptat de un anume legiuitor, satisface ori nu justelor așteptări. Considerațiunea aceasta ne determină, ca alături de chestiunea principale regimului succesoral ab intestat între soți, să arătăm în câteva cuvinte, și bine înțeles, în limitele fixate de scopul ce urmărim, felul cum fiecare legiuire în vigoare la noi reglementează regimul matrimonial.

III. Codul civil român.

Teza primordială consacrată de legiuitorul nostru dela 1864 este aceea, că soțul supraviețuitor,

moștenitor neregulat, nu este chemat la moștenire ab intestat, decât în cazul când soțul său predecedat nu a lăsat nici descendenți, nici ascendenți și colaterali privilegiați, nici ascendenți mai depărtați, nici colaterali neprivilegiați până la al 12-lea grad inclusiv (art. 659-676). Legea dela 28 Iulie 1921, alcătuită din interese pur fiscale, restrânge dreptul colateralilor neprivilegiați, excluzând pe cei înrușiți dela al 4-lea grad în sus. Prin aceasta s'au sporit întru câtva și șansele de moștenire ale soțului supraviețuitor, care fără îndoială are preferență față cu fiscalul. Rămâne însă bine stabilit, că câtă vreme exista măcar o rudă succesibilă, soțul supraviețuitor este exclus dela moștenire. Regula aceasta nu suferă derogățiune de cat în favoarea *văduvei sărace*, care gasindu-se în concurență cu descendenții bărbatu-său defunct, ia o porțiune virilă în uzufruct dacă defunctul are 2 sau mai mulți descendenți, și o treime în uzufruct, dacă ea concurează cu un singur descendent al bărbatu-său; în fine, văduva săracă găsindu-se în concurență cu alte rude decât descendenții, primește o pătrime în plină proprietate (art. 684). Chestiunea de-a ști dacă văduva este „săracă”, se va aprecia de justiție în vederea împrejurărilor la data deschiderii succesiunii, ținându-se în seamă că de câte ori averea proprie nu oferă văduvei posibilitatea de-a trăi în condițiunile în cari trăise în cursul căsătoriei, pretențiunea ei de moștenire este întemeiată. Este de prisos a mai spune, că ideile conducătoare ale legiuitorului român cu privire la regimul matrimonial actual nu sunt proprii de-a compensa inechitatea adusă soțului supraviețuitor prin regimul succesoral acum schițat.

În legătură cu cele spuse asupra dreptului comun, vom releva o importantă derogățiune făcută de legiuitorul român în cursul războiului. Potrivit art. 13 și 14 ale legii dela 23 Dec. 1916 autorizând luarea de măsuri în vederea stării de războiu, cu privire la familia și averea celor mobilizați, se creează un regim special în favoarea *văduvelor celor chemați sub arme*, adică a militarilor chemați sub arme, inclusiv voluntarii, sau a oricăror persoane cari îndeplinesc un serviciu în armată în timpul stării de războiu (art. 1 alin. ult.). Văduva celui chemat sub arme are asupra bunurilor succesiunii soțului încetat din viață sub drapel un drept de moștenire *în plină proprietate*, care este:

de o treime, dacă defunctul lasă un descendent din căsătorie;

de o pătrime, dacă lasă doi sau mai mulți descendenți legitimi;

de o jumătate, când soția vine în concurență cu părinți, buni, frați sau surori, ori descendenți ai lor;

în lipsa rudelor acum arătate, din partea soțului, soția moștenește *întreaga* lui avere;

dacă însă valoarea succesiunii nu depășește suma de 10.000 lei, soția va avea dreptul de moștenire sus arătat venind în concurență cu descendenții legitimi ori legitimați sau cu ascendenții defunctului; iar în lipsa acestor rude, soția exclude pe colaterali, moștenind singură bunurile ce compun succesiunea soțului.

În fine, deosebit de dreptul succesoral, dacă într-o succesiune limitată la valoarea de 10.000 lei se coprinde și o casă care fusese locuită de defunct ca proprietar cu familia sa, soția are și *dreptul de-a continua să locuiască în acea casă* până la încetarea

ei din viață, eventual cu ascendenții cari locuise cu defunctul în aceeași casă (art. 15).

Dispozițiunile acestea, de caracter efemer ce e drept, constituie o inovație pre cât de curajoasă, pre atât de prețioasă față de tezele rigide ale Codului civil român, și totodată oferă îndrumarea legiuitorului viitor, ca la alcătuirea noului regim succesoral să abandoneze concepția legiuitorului francez de acum o sută de ani și să decreteze fără teamă regule în conformitate cu noile orientări.

IV. Codul civil austriac în Transilvania

Legiuitorul austriac dela 1811 reglementează chestrunea în spiritul complectei reciprocități și repudiază expres teza „văduvei sărace”. Potrivit art. 121-129, soțul supraviețuitor, *fie că are avere proprie, fie că nu are*, ia cu titlu de uzufruct viager o pătrime dacă concurează cu maximum 3 copii al lui decuius, și o porțiune de copil ($X + 1$), dacă au rămas mai mult decât trei copii; dacă în lipsa descendenților lui decuius se găsește în concurență cu ascendenții lui ori cu reprezentanții lor, soțul supraviețuitor primește o patrimă cu titlu de proprietate; în fine el primește totalitatea bunurilor successorale dacă decuius nu a lăsat nici o rudă succesibilă. Nici uzufructul, nici proprietatea dobândită cu titlu de succesiune ab intestat nu se pierde prin faptul soțului supraviețuitor de-a fi încheiat o nouă căsătorie. În cât privește regimul matrimonial legal al codului civ. austr., el este combinațiunea următoarelor idei: *separațiunea bunurilor*, exprimată la art. 1237 astfel, că în lipsa de convențiune specială, fiecare soț păstrează dreptul său anterior de proprietate și celalt nu are drept nici la ceace câștiga celalt soț, nici la ceace a primit în orice chip în timpul căsătoriei; totuși cu rezerva, că în caz de îndoială, bunul se presumează a fi câștigat de cătră barbat (cf. praesumptio Muciana); dreptul bărbatului de-a *administra și beneficia de veniturile* tuturor bunurilor ce aparțin soției, câtă vreme aceasta nu manifestează voință contrară (art. 1238 urm.); în fine *regimul dotal* face și el parte din sistemul austriac, dar cu importanța deosebire de dotalitatea clasică, cum că dota nu este inalienabilă. Comunitatea bunurilor nu face parte din regimul matrimonial legal al codului civ. austr.; nu este însă exclus ca soții contractând expres, să înființeze o comunitate de bunuri mai amplă ori mai restrânsă.

V. Codul civil austriac valabil în Bucovina.

Precum s'a spus (I), legiuitorul austriac a adus prin Novela I dela 1914 o importantă modificare regimului succesoral ab intestat între soți. Potrivit noilor art. 757-759, valabile în Bucovina, dreptul de moștenire ab intestat al soțului supraviețuitor se prezintă în următorul chip: a) când sunt chemați la moștenire descendenții soțului predecedat, soțul supraviețuitor primește o pătrime cu drept de proprietate; b) el primește jumătate moștenirea, când concurează cu părinții (tatăl și mama) defunctului, cu descendenții acestora, ori cu bunicii defunctului; c) dacă unii din cei patru bunici au încetat din viață lăsând descendenți, iar alți bunici sunt în viață, porțiunea ce s'ar fi cuvenit bunicii predecedați profită de asemenea soțului supraviețuitor, dar nu descendenților bunicii respectiv; soțul adevărat participă și la cea de-a doua jumătate; d) soțul supraviețuitor ia totalitatea bunurilor successorale, dacă

la moartea lui decuius nu sunt în viață nici descendenții săi, nici părinții săi, nici descendenții acestora și nici unul din bunicii lui decuius, în fine e) în afară de porțiunea de moștenire se mai cuvin soțului rămas în viață ca legat anticipat (?) lucrurile mobiliare ce aparțin gospodăriei conjugale; totuși, în concurență cu copiii defunctului, nu se cuvine soțului supraviețuitor decât acea ce-i este necesar pentru trebuințele proprii. Ținem să accentuăm cu modificările acum arătate nu sunt în vigoare decât în Bucovina, în Transilvania au rămas în aplicare textele primitive ale codului (IV).

VI. Dreptul civil maghiar

Dreptul succesoral maghiar, drept cutumiar prin excelență, se deosebește complectamente de toate celelalte sisteme aplicabile actualmente în România întregită. Intrucât înțelegerea regimului succesoral maghiar între soți este în funcție de cunoașterea unor noțiuni fundamentale speciale, cari nu se găsește decât în dreptul succesoral maghiar, vom fi necesați a face mici digresiuni, în lipsa cărora însuși tehnica legiuitorului ar fi cu neputință de apreciat; în schimb vom omite chiar din regulele regimului succesoral între soți, pe acelea de care ne putem dispensa fără ca prin aceasta să sufere cunoașterea ansamblului și posibilitatea de apreciere a sistemului.

a) Pentru cazul când decuius a lăsat descendenți, beneficiul succesoral ab intestat acordat deopotrivă fiecărei văduve este așa zisul *ius viduale* (drept vidual) consistând în uzufructul viager asupra totalității bunurilor successorale. Dreptul acesta al văduvei găsimu-se în concurență cu descendenții bărbatului său, poate fi restrâns, sau mai exact, modificat la cererea descendenților și atunci văduva va primi în locul uzufructului nelimitat, *drept de locuință și de întreținere* convenabilă, bine înțeles, în limitele veniturilor bunurilor successorale. Văduva pierde dreptul vidual în cazul remăritişului cum și în cazurile speciale de nedemnitate. Inegalitatea între soți este nota caracteristică a acestui așezământ; bărbatul văduv găsimu-se în concurență cu descendenții soției sale, este complectamente exclus dela moștenire din bunurile acesteia. Este de sine înțeles, că bărbatul văduv va beneficia și el în mod indirect de bunurile rămase descendenților de pe urma soției sale predecedate, însă nu cu titlu de moștenire, ci în virtutea puterii părintești.

b) În ipoteză că bărbatul predecedat a lăsat descendenți, vechiul drept maghiar rămas în vigoare și actualmente, acordă văduvei, în afară de uzufructul sus arătat, va să zică în cumul cu acesta, drept de moștenire ca proprietate asupra unei porțiuni de copil din bunurile mobiliare rămase după bărbatu său cum și drept exclusiv asupra unor efecte mobiliare. Dreptul acesta de moștenire denumit *successio vidualis* (succesiune viduală) aparține exclusiv văduvelor rămase după nobili cum și după onorațiori, adevă după persoane cari exercită profesiuni intelectuale. Celelalte văduve nu beneficiază de acest drept de moștenire, în schimb însă ele se bucură de favoarea societății de coachizițiuni (v. mai jos). Succesiunea viduală este și ea proprie văduvei, fără reciprocitate în privința bărbatului văduv.

c) Dacă decuius a lăsat descendenți, devoluțiunea bunurilor successorale are loc fără privire la origina lor și la modul cum decuius le-a dobândit; cu

alte cuvinte, succesiunea descendenților este cărmuită de ideea unității patrimoniului succesoral. În lipsa descendenților, unitatea patrimonială face loc unui regim special, la alcătuirea căruia contribuie diverse elemente, și mai cu seamă origina și titlul de dobândire al bunurilor succesorale. Bunurile mobiliare ori imobiliare ce decuius primise dela vreun ascendent cu titlu gratuit, fie *mortis causa*, fie *inter vivos* d. ex. ca donațiune, dotă etc., compun categoria *bunurilor lineare*; de asemenea sunt lineare bunurile primite de decuius cu titlu gratuit dela un colateral chiar, presupunând că acesta le primise și el gratuit dela o persoană care este ascendentul său comun cu al lui decuius. Caracterul linear al unui bun se evidențiază primordial când se găsește în natură în patrimoniul defunctului; în ipoteza contrară, valoarea bunului linear urmează a se restitui celor în drept din restul patrimoniului lui decuius. Cu alte cuvinte, bunul linear, ori valoarea lui se prezintă ca pasivul succesiunii, în favoarea celor chemați să-l moștenească, față cu moștenitorii celorlalte bunuri, dar nu față cu creditorii defunctului. De aci categoria a doua a bunurilor succesorale denumite *bunuri de achiziție* (bunuri agonisite) o compun în principiu, ce e drept, toate bunurile pe cari decuius le-a dobândit în alt chip decât cele sus arătate, de ex. moștenire chiar, primite dela altul decât descendentul său; însă numai în măsura în care el nu vor fi fost consumate prin „redintegrare“, adică prin satisfacerea pretențiilor lineare. Raportul de subordonare al celei de-a doua categorii se exprimă prin teza: nu există bun de achiziție câtă vreme pretențiile de succesiune lineare nu au fost îndeplinite. În schimb însă caracterul linear al unui anume bun ori al valorii lui nu este de față decât în favoarea persoanei care îl conferise lui decuius și în favoarea descendenților cari intră în drepturile acelei persoane în virtutea reprezentățiunii; în lipsa autorului și a reprezentanților săi, bunul încetează de-a fi linear și împărtășește soarta bunurilor de achiziție. În ipoteza când decuius nu a lăsat descendenți, distribuțiunea ab intestat a bunurilor succesorale urmează a se face în vederea distincțiunii celor două categorii de bunuri. Bunul linear revine ascendentului dela care provine, ori reprezentanților săi, toate bunurile de achiziție, mobiliare ori imobiliare, dobândite în cursul căsătoriei ori înainte, aparțin exclusiv soțului supraviețuitor, bărbat ori femeie, de titlu cu *successio conjugalis*. Este de remarcat însă, că văduva beneficiază de succesiunea conjugală și de dreptul vidual (a) în mod *cumulativ*, așa încât bunurile lineare rămân și ele grevate de uzufructul văduvei, câtă vreme dreptul vidual este în ființă.

d) Privitor la *regimul matrimonial* maghiar vom reține, că nici el nu este unitar, ci se diferențiază în vederea titlului de dobândirea bunurilor, a momentului dobândirii și a clasei sociale căreia aparține bărbatul. S'ar putea spune la prima vedere că regimul comun căruia îi sunt supuși toți soții mai mult sau mai puțin, este acela al separățiunii bunurilor. În adevăr, este regula comună tuturor căsătoriilor, că soțul este proprietarul exclusiv al bunurilor ce dobândise înainte de încheierea căsătoriei, al celor dobândite în cursul căsătoriei cu titlu gratuit *inter vivos* ori *mortis causa*, cum și al bunurilor dobândite durante *matrimonio* cu titlu oneros, dar că stipulațiunea expresă între soți, ca bunurile din întrebare se facă proprietatea exclu-

zivă a soțului achizitor. În afară de aceasta, dacă bărbatul este nobil ori onorațior, principiul separățiunii bunurilor se întinde ex lege, adică și în lipsa de stipulațiune expresă, asupra ori căruia bun pe care soțul îl dobândește cu titlu oneros în cursul căsătoriei. Contrar, dacă bărbatul nu este în condiția socială de nobil ori onorațior, toate bunurile mobiliare și imobiliare ce soții au dobândit cu titlu oneros în cursul căsătoriei, fie în comun, fie prin actul juridic al unuia din soți, intră în *societatea de coachizițiune* a soților. Deodată cu încetarea raportului conjugal are loc lichidarea societății în așa fel, că aceea ce rămâne după scăderea pasivelor ce grevează societatea, se împarte egal între soți ori între soțul supraviețuitor și moștenitorii soțului defunct. Sistemul maghiar admite și el *dotălitatea*, ce e drept; bunurile dotale însă nu sunt inalienabile. Cum spusese, regimul separățiunii bunurilor se prezintă la prima privire ca regimul matrimonial comun; cum însă grosul populațiunii și al bunurilor soților este cărmuit de regimul societății de coachizițiuni, se poate spune cu tot temeiul, că acesta din urmă este în realitate regimul matrimonial adoptat de legiuitorul maghiar.

VII. Câteva legiuiri succesorale străine

Arătarea câtorva legiuiri străine prezintă interes nu numai pentru a ne edifica asupra modului de gândire ce se reoglindează în cele mai noi alcătuirii de drept civil, dar și pentru a vedea, cum chiar în privința materiei de care ne ocupăm, monumentală operă legislativă a latinității, Codul Napoleon, a fost de mult supus unor modificări radicale de către principalele State cari l'au adoptat, singuri noi rămânând refractari ori indolenți în fața curentelor moderne. Din motive ușor de înțeles, expunerea va fi și la acest punct foarte succintă, cu omiterea tuturor chestiunilor de amănunte de cari ne putem acum dispensa.

a) Potrivit art. 1931 al *codului civil german*, soțul supraviețuitor este chemat ca moștenitor legal să succeadă cu drept de proprietate când concurează cu descendenții defunctului, și la o jumătate când concurează cu părinții (tatăl și mama) defunctului, cu descendenții acestora, ori bunicii defunctului. Dacă însă vreunul din bunicii predecedase, porțiunea ce s'ar fi cuvenit bunicului nu trece asupra descendenților săi, ci deasemenea rămâne soțului supraviețuitor, va să zică sporește jumătatea acestuia. Dacă nici unul din bunicii nu mai e în viață, soțul supraviețuitor ia întreaga succesiune.

b) *Codul civil elvețian* (1907) consacrează o soluțiune, dacă nu cu totul nouă, dar de sigur proprie pentru a se evita multe inconveniente între comostenitori. Dacă defunctul a lăsat descendenți, soțul supraviețuitor, zice art. 462, poate cere după a sa alegere uzufructul unei jumătăți din succesiune, sau proprietatea unei pătrimi. Pentru cazul când soțul supraviețuitor concurează cu alte rude, acelaș art. admite cumulul dreptului de proprietate și al uzufructului și anume: în concurență cu tatăl, cu mama defunctului, sau cu descendenții acestora, soțul primește o pătrimă cu drept de proprietate și trei pătrimi în uzufruct; în concurență cu bunicii sau cu descendenții acestora, soțul primește jumătate cu drept de proprietate plus uzufructul asupra celeilalte jumătăți; în fine lipsind bunicii și descendenții lor, el primește întreaga succesiune.

c) Dispozițiunile primitive ale *Codului Napoleon* au fost concepute în un spirit foarte strămt, cu desconsiderarea completă a justelor interese ale soțului supraviețuitor. Art. 767 franc. rândindu-l că soțul supraviețuitor nu dobândește nimic din succesiunea soțului predecedat, decât dacă nici o rudă a acestuia nu mai există, făcea cu totul iluzoriu dreptul de moștenire al soțului. Nedreptatea aceasta s'a reparat abia la 1891, când vechiul art. 767 fu înlocuit cu alte dispozițiuni, din cari vom reține următoarele. Dacă defunctul nu a lăsat rude succesibile, nici copii naturali, întreagă succesiunea aparține soțului supraviețuitor. În concurență cu rudele soțului predecedat, soțul supraviețuitor nu are decât drept de uzufruct, care este de o pătrime, dacă defunctul a lăsat unul sau mai mulți copii născuți din căsătorie, de o porțiune egală cu cea mai mică pe care o primește copilul legitim fără de-a putea depăși o pătrime dacă defunctul are copii născuți din o căsătorie precedentă; în fine de o jumătate în toate celelalte cazuri, va să zică, dacă defunctul lasă alți moștenitori decât descendenții.

d) *Codul civil italian* (art. 753 urm.) acordă soțului supraviețuitor o porțiune virilă în uzufruct dar cel mult o pătrime, dacă se găsește în concurență cu descendenții lui decuius. În lipsă de descendenți legitimi, soțul primește cu titlu de proprietate o treime, dacă concurează cu ascendenții copii naturali, cu frații ori surorile ori cu descendenții lor, și două treimi dacă concurează cu alți succesibili.

VIII. Considerațiunile generale de lege ferenda

În vederea legiurilor actuale indigene și străine acum arătate nu este greu de a constata, că sistemul succesoral consacrat de codul civil român cu privire la soțul supraviețuitor, absolutamente insuficient, este condamnat să dispară cu ocaziunea reformei codului civil român, ori mai exact, a unificării codurilor civile. În adevăr, ar fi extraordinar de anahronic, ca o operă legislativă din veacul al 20-lea să fină morțiș la pătrimea văduvei sărace, consacrată prin legiuirea clasică de acum 14 secole în vederea anumitelor raporturi sociale-economice, care acum sunt cu totul schimbate. De altfel ceea ce trebuie să ne mire, este faptul că legiuitorul nostru dela 1864 s'a putut determina să reîntroneze această legiuire învechită și abandonată de toată lumea, câtă vreme unele din vechile legi ale țărilor românești rezolvase mai satisfăcător chestiunea dreptului de moștenire al soțului, și deci nu exista nici un motiv binecuvântat pentru întoarcerea la faimoasa novelă a lui Iustinian.

Dispozițiunile actuale ale codului civ. rom. puse la o parte, care să fie linia de conduită a legiuitorului nostru la reglementarea chestiunii ce ne preocupă? Nu este aici locul de-a face o expunere amănunțită asupra temeiurilor filozofice și de politică legislativă a dreptului de moștenire ab intestat. Vom releva doar, că dacă e bine să se respecte modul de vedere tradițional care culminează în tendința de-a păstra avutul defunctului pe seama rudelor sale de sânge, aceasta nu poate merge atât de departe, încât să se ignoreze actuala stare de lucrări în raporturile de familie, și anumit, rolul social și economic ce fiecare din soți împlinește în virtutea legăturii conjugale, cum și unele obligațiuni de ordin moral isvorând din această legătură. La o epocă unde grosul patrimoniului succesoral îl făceau bunurile, mai cu seamă imo-

Liliare, transferate din moși și din strămoși, era explicabilă și oarecum justificată revendicarea bunurilor defunctului de către rudele cele mai departe chiar, sub cuvânt că ele aparțin „familiei“, adică rudelor de sânge, și că bunurile succesoriale sunt de ordin arid identice „în natura“ cu cele ce defunctul primise dela ascendenții săi. În veacul nostru, aceste principale argumente sunt foarte mult slăbite pe urma transformărilor de ordin politic și economic. Importanța bunurilor „familiale“ în patrimoniul individului este actualmente foarte redusă; în majoritatea absolut covârșitoare a cazurilor, bunurile se prezintă de ordin arid ca rezultat al activității economice personale a titularului. Și atunci, lipsind titlul „tradiției de familie“, principalul temei al dreptului succesoral ce consacrea largă preferență a rudelor de sânge, este evident, că ordinea succesorală tradițională nu mai poate rămâne nici ea necorectată. Dacă pretinsele interese precumpănitoare ale familiei constituiau pe vremuri principalul argument al unui sistem care excludea dela moștenire pe soțul supra viețuitor în profitul tuturor rudelor, acele interese nu mai pot fi primite ca argument în veacul nostru, pentru a ține în situațiune defavorabilă pe soțul supraviețuitor, care în afară de afecțiunea ce-i păstrase defunctul, are la activul său și altă calitate de-a moșteni. În adevăr, dacă legătura de sânge este și actualmente un temei ori un merit pentru ca cineva să se poată împărtași cu titlu gratuit de bunurile defunctului, nu mai puțin temei și merit este acela de-a fi colaborat o viață întreagă alături de defunctului soț pentru câștigarea, păstrarea ori sporirea acelor bunuri. Ori, acesta este cazul mai cu seamă la noi, unde cu excepțiunea unei infime minorități, grosul căsnicilor, adică acelea din clasa țărănească și din clasa industrișilor, cum și din pătura intelectuală, nu sunt întemeiate pe activitatea unilaterală a unuia din soți, ci pe colaborarea economică a ambilor soți, bineînțeles, cu aplicarea principiului de diviziunea muncii. Și atunci, date fiind radicalele transformări sociale și economice în raportul reciproc al soților, este imposibil ca ele să nu determine și transformarea în consecință a vechiului regim succesoral, ale cărui premise de fapt fuseseră cu totul altele. În o concepție scuturată de prejudecățile ultraconservative este cu desăvârșire de neînțeles, cum soțul supraviețuitor pe care soțul predecedat îl împărtașea de absolută preferență față cu propriile sale rude, se vede deodată așezat în cel din urmă rând, în numele tradiției de familie și aproape când e vorba de distribuirea bunurilor soțului său. Să nu se spună că presupusa afecțiune a defunctului ar fi trebuit să afle expresie în un act de ultimă voință alcătuit în favoarea soțului supraviețuitor, și că linsind acest act, ergo rămâne să se valorifice „tradiția de familie“. Aceia cari argumentează astfel, uită că dela o anume limită, și mai cu seamă față cu soțul supraviețuitor, chiar această tradiție de familie trebuie privită ca una care constituie actualmente un anahronism și deci se prezintă ca „petitio principii“. Acelaș argument al presupusei lipse de afecțiuni s'ar putea ridica împotriva multor rude de sânge, de câteori moartea instantaneă a împedat pe răposatul de a-și manifesta voința în sensul excluderii unora din rude. De altă parte nu vom uita, că afecțiunea reciprocă a soților se presupune și ea (id quod plerumque fit); în consecință, legiuitorul civil va putea legifera în favoarea soțului, fără teamă de-a face nedreptate, corectivul

acesteia fiind în fiecare caz concret actul de ultimă voință al soțului care ar înțelege să facă derogățiune noului regim legal ab intestat. Considerațiunile acum arătate nu sunt menite să provoace răsturnarea pe dintregul a tradiției și a sistemului actual de moșteniri ab intestat; este vorba numai, ca soțul supraviețuitor să fie astfel așezat în ansamblul moștenitorilor ab intestat, precum demandă toate împrejurările actuale bine cumpănite.

Dacă prin noua orânduire se face dreptate soțului supraviețuitor, pretinsul atac împotriva tradiției de familie nu provoacă nici lezechilibrul de ordin economic; contrar, credem, că faptul de-a atribui cu preferență soțului supraviețuitor o parte din bunuri, ori eventual totalitatea lor, va profita deopotrivă economiei particulare și celei naționale. Soțul supraviețuitor va ști chivernisi de regulă mai cu îngrijire bunurile al căror stăpân comun fusese și mai înainte, cel puțin în fapt. De altă parte, dispersiunea bunurilor în mâinile marelui număr al rudelor de sânge mai depărtate, desavantaj economic accentuat cu drept cuvânt de cătră cei competenți, se înlătură ori se atenuează prin justa preferință acordată soțului supraviețuitor în măsură cu atât mai mare, cu cât s'ar găsi în concurență cu ruda de sânge de grade mai depărtate.

IX. Soluțiuni de lege ferenda

Înainte de-a arăta ideile conducătoare în vederea cărora ar urma să se rezolve chestiunile de amănunte ale viitorului regim succesoral ab intestat între soți, ținem să accentuăm, că acest nou regim, dacă nu poate fi ceva specific național, trebuie să fie cel puțin rezultatul unui eclecticism bine chibzuit, care să satisfacă exigențelor noastre românești, și că imitațiunea slugarnică ori apropierea cu block a altei legiuiri, fie ea locală, adevărat valabilă actualmente în o parte a țării, fie ea străină, nu va fi muncă utilă nici chiar dacă am adopta sistemul străin considerat în deobște ca cel mai perfect în lume. Experiențele bogate ale trecutului trebuie să ne fi învățat, că o legiuire străină bună, dar transplantată la noi fără cumpănirea raporturilor noastre speciale, produce efecte cu totul detestabile.

Și acum iată ideile conducătoare și soluțiunile ce credem că legiuitorul nostru trebuie să dea materiei din întrebare, față cu diversele regimuri valabile în România mare.

1) Succesiunea formează și din punctul de vedere al dreptului de moștenire convenit soțului supraviețuitor o *masă unică*, în care intră deopotrivă bunurile mobiliare și imobiliare, și fără privire la titlul juridic cum ele au fost dobândite de soțul predecedat. Concepția contrară a sistemului maghiar rezultând din un conservativism exagerat, nu poate fi consacrată de legiuitorul nostru, care eliminase la 1864 așa numitul „retour succesoral“, instituțiune franceză înrudită cu cea maghiară, dar de-o intensitate mult mai redusă decât aceasta din urmă. În adevăr, defunctul devenit proprietarul nelimitat al bunurilor primite dela ascendenți, nu aflăm rațiunea necesităților, pentru care aceste bunuri să fie sustrate dreptului de succesiune ab intestat al soțului supraviețuitor și să fie supuse unui regim aparte, profitabil ascendenților, dar în contradicție cu noile orientări sociale-economice, și producător de pricini nefârșite. Dacă este adevărat că presupusa afecțiune între soți trebuie să stabilească preferența soțului față cu rudele de sânge, nimic nu împiedică pe soțul care ar înțelege să

prefere pe ascendenții săi în privința bunurilor ce ie-a primit dela aceștia, să declare ultima sa voință în acest sens.

2) În vederea art. 8 și 137 ale noii Constituții, *diferențierile sociale* nu pot face nici ele criterii la alcătuirea vreunui regim succesoral aparte, pentru o anumite clasă socială. Un regim unitar trebuie să determine devoluțiunea succesorală în favoarea soților, indiferent, care a fost condițiunea socială ori profesiunea defunctului. Este adevărat că raporturile economice ale soților diferă în anumite privințe, potrivit condițiilor sociale și de traiu. Cum însă regimul succesiunilor ab intestat nu împiedică pe soți de-a dispune prin testament, derogând după plac aceluși regim, decretarea unor reguli la fel pentru toată lumea nu aduce prejudicii nimănui, mai cu seamă nu aduce neînsemnatei minorități a cetățenilor, ale căror condițiuni de trai diferă de celea ale grosului, și cărora le este deschisă calea de-a alcătui acte de ultimă voință după cum vorează.

3) Cu toate că art. 6 al Constituțiunii consacră *egalitatea sexelor*, totuși nimic nu ar opri pe legiuitor potrivit adevăratului înțeles al zisului art., să acorde văduvei anumită preferință în materie succesorală. Legiuirile altor popoare avansate ne arată însă, că un regim succesoral unitar pentru ambii soți este perfect satisfăcător, bine înțeles, dacă prin el se realizează tot ceea ce comportă juste interese ale soților. Noul nostru regim succesoral nu va putea fi deci supus vreunei critici serioase, dacă va fi conceput în spirit egalitar, cu eliminarea preferenței acordate văduvei, cum este cazul d. ex. în sistemul maghiar. Deosebit de chestiunea succesorală propriu zisă este cea de-a asigura pe seama văduvei *alimente* pentru o epocă mai lungă ori mai scurtă, la începutul văduviei. Pretențiunea alimentară a văduvei trebuie să fie privită ca o *sarcină crevând* ex lege succesiunile, ca o manifestare reflexă de domeniul dreptului matrimonial, dar nu ca adevărat drept de succesiune.

4) Dacă decuius lasă descendenți din căsătoria sa cu soțul supraviețuitor, acesta este pus la adăpost; câta vreme copiii sunt minori, prin folosința legală ce legea acordă părintelui; iar după majoratul copiilor, aceștia se presupun a purta grija ca părințele lor să nu fie lipsit de mijloacele necesare traiului. De altă parte, în vederea premisei că regimul matrimonial legal va fi acela al coachizițiunii, soțul supraviețuitor va avea prin acest regim o bază materială independentă și de ordinar suficientă pentru a putea să-și asigure existența. De aci soțul în concurență cu descendenții comuni va fi deplin îndestulat cu un *uzufruct fix*, d. ex. cu o treime, pe care îl va păstra și în cazul când s'ar recăsători; în acest din urmă caz însă ar fi indicat ca descendenții să aibă făcătura de-a cere conversiunea uzufructului în o rentă viageră. Soluțiunea acum propusă nu ar mai fi satisfăcătoare în cazul când s'ar adonta un alt regim decât acela al societății de coachizițiuni. Adoptând regimul separațiunii bunurilor, legiuitorul va trebui să acorde soțului supraviețuitor o *porțiune de proprietate*, care nu ar putea fi mai mică decât o treime.

5) Soluțiunile arătate la punctul anterior ar fi aplicabile și în ipoteza când descendenții lui decuius sunt născuți toți din căsătoria sa anterioară, cu singura deosebire, că conversiunea în o rentă viageră să poată fi cerută deopotrivă de către descendenți ori de soțul supraviețuitor. Este adevărat

că în această ipoteză s'ar mai putea concepe și altă soluție, și anumit acea admisă prin art. 960 cod. Calimah, că adevăratul să primească o porțiune în proprietate. Interesul precumpănitor al descendenților însă cred că ne oprește de-a adopta o atare soluție.

6) Când soțul se găsește în concurență cu alte rude ale lui decuius decât descendenții, considerațiunea primordială trebuie să fie aceea, că lichidarea definitivă a raporturilor între rudele lui decuius și soțul acestuia nu se poate face raționabil decât prin acordarea unei porțiuni de proprietate. Lichidarea în acest chip, justificată în deajuns prin considerațiunile generale sus arătate (VIII), rămâne deschisă chestiunea de-a ști, care să fie cuantumul soțului supraviețuitor în concurență cu diversele rude de sânge, și la care moment soțul să aibă vocațiune la întreaga succesiune, cu excluderea tuturor rudelor. Credem că interesele oșuse sunt conciliate în mod satisfăcător acordând soțului jumătate din succesiune în concurență cu părinții lui decuius, cu descendenții acestora cum și în concurență cu bunicii lui decuius și cu descendenții lor, până inclusiv gradul IV de înrudire cu decuius. Toate celelalte rude de sânge ar urma să fie excluse dela moștenirea ab intestat, în profitul soțului supraviețuitor ca moștenitor exclusiv. În adevăr, rudele mai depărtate abia mai pot forma pretențiuni în baza presupusei afecțiuni, care dacă ar fi existat în fapt de bună seamă ar fi găsit expresia în actul de ultimă voință alcătuit de către defunctul, tot astfel, precum un act al său i-ar fi putut tălmăci voința de-a limita pe soțul supraviețuitor la o porțiune din succesiune. De altfel restricțiunea la 4 grade de înrudire în măsura propusă de noi nu semnalează decât o ușoară lărgire a dispozițiilor cuprinse în legea fiscală dela 28 Iunie 1921 (v. III).

* * *

O ultimă chestiune în legătură cu dreptul de succesiune ab intestat între soți ar fi aceea a protecțiunii soțului față de dispozițiunile testamentare prejudicioase făcute de celalt sot. Chestiunea aceasta face parte din capitolul privitor la rezerva (porțiunea legitimă) cuvenită rudelor și deci nu poate fi examinată decât în cadrelor unui studiu special. De data aceasta vom retine doar, că dreptul de moștenire ab intestat cuvenit soțului supraviețuitor ar deveni iluzoriu, în lipsa de îngrădiri analoge rezervei rudelor de sânge.

Cluj, la 25 Iulie 1924. CAMIL NEGREA

Profesor la Facultatea de Drept Cluj

TRIBUNALUL ILFOV, SECȚIA II Civ. Corecț.

Audiența dela 26 Iunie 1924

Președenția d-lui N. VENCULESCU, judecător

Ministerul public cu Eugen Melick

Sentință penală No. 834

Excrocherie. — Elemente constitutive. — Deosebirea de furt. — Sustragere sau desființare de acte sau înscrisuri aflate în dosare — Elementele constitutive. — Probă. Art. 332, 333, 204 cod. pen.

1. Excrocheria produsă prin unul din mijloacele ce le enumără art. 332 cod. pen., este suficient ca prin ele să se aducă o pagubă în averea altuia, indiferent dacă această avere este imobiliară, căci nu este exclus ca să se poată obține prin manopere dolosive acte de donațiune imobiliară, vânzări, contracte de închiriere etc.

Este exact în drept și în fapt că, nu se poate comite un furt decât asupra lucrurilor mișcătoare, ceeace nu este

în speță fiind vorba de însușirea unui imobil, pentru că furtul presupune însușirea prin deplasarea lucrului furat; pe când în delictul de excrocherie se face prin manopere dolosive și producerea unei pagube în averea altuia, și în profitul agentului delicvent; or, această pagubă poate să poarte și asupra unui lucru nemiscător;

2. În delictul de sustragere ascundere sau desființare de părți sau lucruri menționate de art. 203 codul penal, proba rezultă din complexul de fapte în care s'a făcut și din interesul ce avea partea ca acele acte sau înscrisuri să fie sustrate sau desființate din dosarul cauzei, cum este în speță spre a și putea realiza scopul propus.

Tribunalul,

Asupra acțiunii publice deschise contra inculpatului Eugeniu Melick cu rechizitorul d lui Prim-procuror ce Ilfov, cu No. 24954 din 1922 și trimis în judecată acestui Tribunal prin ordonanța definitivă No. 97/922, pentru faptul prevăzut și pedepsit de art. 204, 334, aliniatul 1 combinat cu 40 c. penal;

Având în vedere actele, probele și concluziunile orale, din care se constată în fapt următoarele:

În anul 1912, Eugeniu Melick, a convenit cu mătușa sa Ana Melick, astăzi decedată, să se poarte de formă adjudecatar al imobilului său din București, str. Spătarului No. 22, scos în vânzare de un creditor al defunctei;

Într'adevăr Eugeniu Melick, se prezintă la Tribunalul Notariat și rămâne adjudecatarul casei;

La 24 Februarie acel an, adică a doua zi după adjudecare, defuncta achită pe creditorul urmăritor, însă Eugeniu Melick, contrariu convenției depune în termenul legal prețul de lei 82.000 și cere să i se elibereze ordonanța de adjudecare. Aflând defuncta de acest lucru, face pe deoparte recurs contra acestei ordonanțe, ca să nu rămână definitivă, iar pe de altă parte intentează acțiunea pentru anularea ei și cere daune contra lui Melick, acțiune repartizată la s II-a c. c. formând dosarul No. 621/12, prin care cere să i se constate neîndeplinirea obligațiilor cu rea credință și tot din partea inculpatului cerând să fie autorizată prin hotărîrea de a cere închiderea urmăririi, obligându-l la plata sumei de lei 160.000, drept daune.

Seriositatea acțiunii acesteia rezultă din faptul că față de ea, inculpatul încheie tranzacția din 5 Noembrie 1912, scrisă de mâna d lui Vasile Missir, prin care, pentru stingerea acestui proces și a recursului dela Casație, făcut în contra ordonanței de adjudecare declarau de comun acord nulă și de nul efect aceasta ordonanță, considerându-se imobilul adjudecat ca și rămas în posesiunea și proprietatea mătușei sale Ana Melick.

Această anulare, inculpatul o declară personal sub semnătura sa ca fiind echivalentul daunelor interese ce erau cerute de defunctă, prin acțiunea ce o stingeau, cu alte cuvinte, recunoștea înțelegerea de a se fi purtat de forma adjudecatarul imobilului;

Eugeniu Melick avea dreptul să-și ridice prețul depus, iar pentru că acesta plătitese ratele întârziate Creditului Urban, cu dobânzi precum și pentru toate cheltuelile și ostenețile sub orice formă, cu ocaziunea adjudecării, Ana Melick, îi dădea suma de lei 20.000 în patru cambii, cu scadența peste un an.

Tranzacția aceasta urma ca în termenul cel mai scurt s'o prezinte Tribunalului Ilfov, secția II, pentru ca să pronunța o hotărîre de expedient asupra procesului, lucru ce s'a fi făcut prin sentința No. 803 din 18 Decembrie 1912, când ambele părți s'au prezentat în fața Tribunalului.

Cum Eugeniu Melick, pentru depunerea prețului acestui imobil la Trib. de notariat, făcuse un împrumut la Soc. de asigurare Națională, aceasta depusese pentru el

suma de lei 50.000 cu privilegiul legal asupra imobilului cumpărat, iar prin tranșarea anulându-se ordonanța de adjudecare, Societatea Națională fiind și ea în drept să-și ridice această sumă odată cu Eugen Melick, care și obține retragerea prețului, prezentând Tribunalului de notariat hotărîrea de expedient.

După cererile acestora Tribunalul, în 1913, înaintînd recipisele respective la Casa de Depuneri, de unde Eugen Melick și Societatea de asigurare Națională își ridicase fiecare partea lor din preț.

Cu modul acesta, aproape totul fusese aranjat și tranșarea executată aproape în întregime, deoarece se anulase ordonanța de adjudecare, Ana Melick continuă a fi proprietara casei unde a stat până la moarte.

Eugeniu Melick și-a ridicat prețul împreună cu Societatea Națională, urmînd să încaseze și suma din cambii la scadență.

La Curtea de Casație nu s'a mai făcut însă recurs, deoarece rămînea el fără obiect.

În Septembrie 1913, Ana Melick încetează din viață după ce testase imobilul acesta Eptropiei Comunității Armenesti.

Se deschide succesiunea, se face inventarul, în care se trece, între altă avere, și casele din strada Spătarului No. 22.

D-na Emilia Lebădă, ca rudă în grad succesibil, a cerut și a fost trimisă în posesiunea de drept a succesiunii, de Trib. Ilfov, secția III, prin jurnalul No. 10088 din 1914, după ce Eugeniu Melick făcuse contestație la inventar și fusese respinsă de Tribunal.

Cum însă trimiterea în posesiune de fapt Tribunalul urma să o facă după depunerea taxelor de înregistrare, s'au ivit și alte pretențiuni, astfel că această cerere se află încă pendinte la secția III, cu dosarul No. 2404 din 1913.

La termenul de scadență al celor patru polițe ce obținuse Eugeniu Melick prin tranșare ca preț al ostanelor sale, și unor plăți ce făcuse pentru imobil, neputînd realiza suma dela succesiunea defunctei, intențuînd acțiune și pe baza sentinței de expedient își valorifică această creanță judecătorește, obținînd contra d-nei Emilia Sima Lebădă hotărîrea No. 139 din 24 Ianuarie 1915. așa că prin această tranșare primea o executare completă din partea inculpatului și ușor de încasat, întrucît averea defunctei garanta cu suficiență realizarea acestor 20.000 lei.

Dela această dată, Eugeniu Melick nu mai face nicio intervenție în această afacere și, dealtfel, lucru era natural, fiindcă drepturile sale erau definitiv rezolvate.

Vine războiul.

Inculpatul pleacă în Moldova și, la întoarcerea sa, părăndu-i-se că averea defunctei este abandonată și rău apărută, întrucît se vînduse terenul din calea Mogilor, iar imobilul din strada Spătarului era părăsit și ruinat, crede că în fața acestei situațiuni, prin oarecare manevră, nu i-ar fi tocmai greu să devie iarăși proprietarul casei la care renunțase.

În executarea acestui plan, i se prezentau, în primul moment, ca foarte favorabilă situațiunea lăsată de defunctă prin abandonarea recursului.

O serie de probleme de natură civilă se ridicau, dar pe cari nu le putea rezolva în profitul său, dacă în realizarea intențiunilor sale nu recurgea la manopere dolosive, cari se vor vedea în expunerea pe care vom face-o mai jos.

Ștînd — fiindcă este om de drept — că prin primirea acestui recurs putea obține un titlu cu autoritate de lucru judecat, căci ordonanța de adjudecare nu devenea definitivă decât în aparență, fiind fără valoare juridică, întrucît fusese desființată prin hotărîrea de expedient și prin retragerea prețului, totuși nu ezită de a sesiza Curtea de Casație cu cererea de primare și

ajutat de împrejurări, căci avocatul Gaster, apărătorul succesiunii Emila Sima Lebădă, care avea actele, lipsia din țară și fiind înlocuit de secretarul său Silbermann, acesta se prezintă prin procură și în îgnorarea faptelor nu poate opune tranșarea care făcea fără obiect recursul, astfel că inculpatul obține primirea dela Curte.

Încurajat de acest succes, începe desfășurarea întregului sistem care trebuia să-l ducă în posesia imobilului la care renunțase.

Deși înarmat cu dovada Curții de Casație că s'a primit recursul, dar pentru investirea ordonanței de adjudecare cu formula executorie, nu era suficient, căci existau la dosarul secțiunii de notariat acte, cari constituiau o piedică prea mare în realizarea planului său și anume cererile de retragerea prețului, încheierile Tribunalului în acest sens și ordinul de liberare, cari nu i-ar fi permis să obțină investirea, căci nu se poate concepe o cumpărare fără preț. Pentru ca succesul să fie complet Eugeniu Melick sustrage dela dosarul cauzei cererea sa și a Societății de asigurare Națională, adresa No. 104272/913 a Casei de Depuneri, încheierile Tribunalului cu ordinul de liberare a banilor și astfel se prezintă cu cererile de investirea și executarea ordonanței numai pe baza certificatului Curții de Casație, lucru ce i-a fost încuviințat, căci dispăruse dela dosar dovezile ce ar fi împiedicat obținerea acestora.

În executarea ordonanței, rămînea de înlăturat atenția celor în drept, căci contrariu s'ar fi produs contestații și se prăbușia întregul plan al inculpatului, pentru aceasta face somațiunile pe numele defunctei Ana Melick, la imobilul gol și părăsit.

Cu acest sistem, Eugeniu Melick ajunge, fără nicio piedică, în posesiunea imobilului, fără să fi numărat nici un ban, grăbindu-se să obțină imediat și încheierea ultimului act de executare, paralizînd astfel orice drept de contestație.

D. avocat C. Țenescu, fost secretar al d-lui Vasile Missir, care cunoștea operațiunea ce avusese loc între defuncta și Eugeniu Melick, vede într-o zi publicat în ziarul «A. gus» că acesta făcuse un împrumut cu ipotecă pe imobilul din cauză pentru suma de 250.000 lei dela Banca Agricolă.

Surprins, fiindcă știa că proprietatea acestei case care fusese definitiv tranșată și că rămăsese altora, se informează la Grefa secțiunii de notariat și află că se obținuse de inculpat, pe baza certificatului dela Curtea de Casație, investirea și executarea ordonanței în favoarea sa.

Întregat și mai mult fiindcă chiar cu aceste forme îndeplinite, totuși, din moment ce nu exista prețul, nu putea ajunge la acest rezultat chiar aparent, cercetează dosarul de vânzarea imobilului și constată dispariția actelor enunțate mai sus, în plus sentința de expedient.

În fața acestei situațiuni, pe deoparte pune în cunoștință pe cei interesați, cari pornesc plîngere la parchet și cer prezidentului de Tribunal să constate faptul, lucru ce se face și se stabilește prin referatul arhivarului Georgescu, dela secția de notariat; iar pe de altă parte, face contestație din partea unui creditor al defunctei, anume I. Ionescu, pe motivul că și-a obținut prin fraudă investirea și executarea ordonanței, prețul fiind retras.

Cu această ocazie E. Melick fiind descoperit, își dă seamă că pentru a-și crea o bază cu aparență de seriozitate a titlului său, trebuie să depună prețul, și într'adevăr că la 1 Iulie 1920 prezintă recipisa de depunerea lui.

Contestația fiind tardivă, căci se făcuse cu o lună și jumătate după încheierea prin care se constată efectuarea ultimului act de executare, a trebuit să fie respinsă fără ca tribunalul să poată examina ceva din fondul afacerii.

O împrejurare care pune și mai mult în evidență lipsa de scrupul a inculpatului, este că d. și se știa, după propria sa declarație, asigurată că va realiza creanța sa, totuși intervine personal prin cerere, conform decretului 1480/916, să anuleze vânzarea terenului din calea Moșilor, făcută în timpul ocupației și după ce pierde la instanțele de fond, uzează fără nici un drept legal de calea recursului, și prin vexațiunile ce produce părților, aceștia sunt puși în situația de a-i oferi 40.000 lei pentru a-și retrage recursul.

Cu acești 40.000 lei, pe cari inculpatul nu tăgăduiește de a-i fi primit dela d. l avocat Ioanițescu, realizează un câștig fără drept, speculând o situațiune nepermisă.

Dovezile faptelor expuse mai sus constă în declarațiunile de recunoaștere ale inculpatului și actele aflate la dosar.

Singurul fapt tăgăduit este sustragerea actelor dela dosarul secțiunii de notariat.

Cu privire la acest punct, inculpatul prin avocatul său, a susținut că nu există interes din partea lui E. Melick să recurgă la un mijloc atât de grav, când drepturile sale se bazează pe autoritatea de lucru judecat, iar prețul imobilului voia să-l opue prin compensarea creanțelor pe cari le avea față de defuncta Ana Melick.

În fapt, această pretinsă afirmațiune nu corespunde adevărului, căci creanțele sale nu puteau acoperi prețul imobilului.

Singura creanță evidentă contra defunctei este aceea de lei 20.000, rezultată din transacțiune, restul până la suma de lei 40.000 cât a afirmat în instanță, și anume creanța cumpărată dela Solomon Juster și altele, cari n'au fost prezentate niciodată, rămânând simple obligațiuni, din cari unele sunt inventate, ca cheltuelile de înmormântarea defunctei, de oarece sunt stabilite cu hotărîre judecătorească aflată la dosar, că ele aparțin Epitropiei Bisericii Armenești.

Prețul imobilului care urma să fie depus era de lei 63093, după cum se constată prin petiția înregistrată la No. 21423/920, 1 Iulie, astfel că, chiar dacă alegațiunile sale ar fi luate de bune, creanțele sale reprezentă abia două treimi din acest preț.

Interesul lui Eugeniu Melik era de a face să dispară acte cari constituiau o piedică în realizarea scopului său, căci n'ar fi putut să investească și să execute ordonanța de adjudecare; astfel, este evident că un singur om avea acest interes și acesta nu putea fi decât cel ce trebuia să execute în profitul său actul prin care urma să intre fără drept în posesia imobilului.

Referatul arhivarului Georgescu, dela secția de notariat, confirmă această puternică prezumție.

În el se afirmă că în ultimul timp, adică cu împrejurarea cererii de investire a ordonanței a umblat cu dosarul numai Eugeniu Melick.

Singura persoană care a constatat întâi dispariția pieselor dela dosar, a fost avocatul C. Tenescu, care a și provocat ancheta, fiindcă el văzuse în ziarul *Argus* acel împrumut cu ipotecă, care i a deșteptat atențiunea.

A se depune în sarcina reclamantilor această sustragere, nu este serios, deoarece ar trebui presupus mai întâi că ei aveau cunoștință de ceea ce urmărea inculpatul, căci numai astfel vor putea întrezări un motiv al acestora ce i-ar fi determinat să paralizaze actele prin fraudă ale inculpatului și, de altfel, nu pe această cale periculoasă, infructuoasă, când avea alte căi deschise în mod legal; or, este stabilit că ei au fost puși în cunoștință de aceste lucruri de către avocatul Tenescu, așa că este exclusă afirmația inculpatului în acest sens, rămânând bine stabilit că nimănuia nu i-ar fi profitat această sustragere decât lui Eugeniu Melick.

In drept:

În expunerea faptelor și examenul lor, ele îmbracă un aspect de natură civilă, în primul moment, și treptat

cu desfășurarea, ce le-a dat o inculpatul, manoperi frauduloase, au fost puse în serviciul planului său.

Obiecțiunile aduse în apărare cu privire la problemele de natură civilă, pentru a putea să elimineze existența unui interes din partea inculpatului, care l-ar fi împins să recurgă la manopere frauduloase, sunt cu totul eronate în drept.

Pentru a considera desființată hotărîrea de expedient, care consfințește transacțiunea cu defuncta, nu există motivul juridic.

Neplata la termen a sumelor de lei 20.000, fusese valorificată de inculpat pe cale judecătorească contra moștenitoarei Emilia Sima Lebădă, și nu avea decât să execute această hotărîre, căci realizarea sumei era asigurată prin averea ce exista și pe care n'a tăgăduit-o nici Eugeniu Melick.

Perimarea recursului era punctul de plecare și cursa pe care o întindea reclamantei, căci nu numai că este fundamental greșit, că recursul rămas fără cauză prin transacțiune cu perimarea lui ar fi dat validitate juridică ordonanței desființate prin voința părților, dar este o evidență rea credință acest act al lui Eugeniu Melick, căci nu este decât o manevră de surprindere pentru adversari.

Creindu-și astfel o imagină de autoritate de lucru judecat, căci juridicește transacțiunea n'a putut fi desființată prin perimarea recursului rămas fără cauză, din acest moment începe să alunece pe panta delictului penal, căci recurge la sustragerea actelor din dosar.

Este de asemenea o eroare de drept când se susține că creanțele sale, în afară de erau insuficiente de a acoperi prețul, puteau să fie compensate, când nu fusese depuse conform art. 552 pr. civilă, pentru a putea fi verificată admisibilitatea drept preț în condiția de a fi privilegiate și în rang util, așa că prin această teorie fantezistă a compensației arbitrare, nu caută decât să dea o culoare de natură civilă unei manopere prin care încercase să devie posesorul imobilului, fără să depună prețul lui.

Poate fi de asemenea exactă teoria desființării transacției deduse prin faptul că la termenul scadenței polițelor, moștenitoarea defunctei Ana Melick nu le achitase?

Numai eliminând cu totul din cauză executarea acestei transacții tocmai asupra creanței sale și nu se poate admite desființare *de jure* a acestui act fără o stipulație expresă a părților.

Cu abilități de natură civilă și cu manopere dolosive căci din moment ce a căutat să surprindă prin sustragerea actelor, buna credință a magistraților cari ordona investirea și executarea ordonanței în averea reclamantilor, intrând în posesia imobilului reclamantilor, faptu astfel stabilit, cade în prevederile art. 322 cod. pen. pedepsit de art. 333, urmând a se schimba calificarea dată de parchet.

Considerând că, după acest text, exerocheria produsă prin unul din mijloacele ce le enumără, este suficient ca prin ele să se aducă o pagubă în averea altuia, indiferent dacă această avere este imobiliară, căci nu este exclus ca să se poată obține prin manopere dolosive acte de donațiune imobiliară, vânzări, contracte de închiriere, etc.

Este exact în drept ca și în fapt, că nu se poate comite un furt decât asupra lucrurilor mișcătoare, pentru că furtul presupune însușirea prin deplasarea lucrului furat, dar delictul de exerocherie fiind producerea prin manopere dolosive a unei pagube în averea altuia și în profitul agentului delievent această pagubă poate să poarte și asupra unui lucru nemiscător, așa că sub raportul acestei obiecțiuni imputarea lui Eugeniu Melick se califică ca exerocherie.

Că, deasemenea, făcându-se inculpatul pasibil și de

dispozițiunile art. 204 combinat cu art. 40 cod. pen.;

Că, în ce privește cererile de daune-interese, întrucât partea ce i s'a cauzat paguba prin delictul comis de Eugeniu Melick, este Epitropia Bisericii Armenești, ca având legatul acestui imobil, și apreciind asupra daunelor în raport cu timpul și cu durata cât i-a profitat lui Eug. Melick posesia imobilului, le fixează la suma de lei 400.000, sumă ce reprezintă lipsa de folosință a acestui imobil, până la pronunțarea prezentei hotărâri;

Că, dar, cererea reclamantei Emilia Sîma Lebădă devenid nefondată, urmează a fi respinsă.

Pentru aceste motive, în unire cu concluziunile d-lui Procuror, Tribunalul, aplicând și art. 60 cod. pen., condamnă pe Eugeniu Melick la 8 luni închisoare, etc.

(ss) N. Venculescu, M. Popovici.

NOTA.— Sentința ce o adnotăm nu numai că evidențiază una din manifestările postbelice caracterizate prin dorința de îmbogățire prin mijloace condamnabile, dar ne arată și spiritul de ingeniozitate cu care atari indivizi operează, ca să-și atingă scopul.

Încât, pentru a ne putea da seamă în deplină cunoștință de cauză, dacă fapta celui invinuit întrunește elementele delictului de escrocherie, este neapărat o sumară expunere a faptelor, astfel cum le constată instanța de fond:

I. În 1912 inculpatul ca nepot al surorii sale Ana M..., se învoește cu aceasta ca să se poarte de formă adjudecatar al imobilului acesteia, scos în vânzare de creditori. Se face adjudecarea asupra lui, însă a doua zi Ana M... achitând pe creditorul urmăritor, cere să reintre în proprietatea imobilului său, însă inculpatul, care d-pusese în termen prețul adjudecării, refuză, cerând Trib. eliberarea ordonanței de adjudecare.

Ana M... pentru a se pune la adăpost de reaua credință a nepotului său, pe deoparte atacă cu recurs ordonanța de adjudecare, ca să nu rămâie definitivă, iar pe dealtă parte intențiază la Trib. acțiune pentru anularea ei.

Acest conflict dintre ei însă, datorită intervenirii avocatului Ana M..., se tranșează prin tranzacția din 5 Noembrie 1912, convenind ca ordonanța să fie considerată nulă, adjudecatarul să-și ridice prețul, Anei Melik să-și retragă recursul, iar inculpatului, sub pretextul de cheltueli făcute, să i se dea 20.000 lei.

Pe baza acestei tranzacții se dă hotărârea de expedient din 18 Dec. 1912.

Așa dar, conflictul dintre părți s'a lichidat în mod normal, cu toată reaua credință a nepotului său, care constituie un precedent puțin măgulitor pentru el.

II. Dar afacerea nu se mărginește aici. În Sept. 1913 Ana M... încetează din viață și lasă prin testament, printre altele, și acest imobil Epitropiei comunității armenești.

Inculpatul întorcându-se din războiu și văzând imobilul defunctei în stare de abandonare aparentă, își propune prin o serie de manopere puțin recomandabile, ca să și-l apropie pe așa zisele căi judiciare.

Prima operație a constatat în a face cerere de preimare a recursului făcut de defuncta contra ordonanței de adjudecare, pe care aceasta l-a părăsit ca ne mai prezintând nici un interes, și în lipsa părții adverse obține câștig de cauză, făcând în modul acesta ca ordonanța de adjudecare, în aparență, să capete autoritatea de lucru judecat, căci în realitate fusese anulată prin tranzacția și hotărârea de expedient.

A doua operație: investeste cu formula executorie ordonanța de adjudecare, și după ce înlătură dela dosar, prin sustragere, toate actele, cari constituiau o piedică în atingerea acestui scop, se pune în posesiunea imobilului, care prin legatul defunctei aparținea Epitropiei comunității armenești.

A treia operație. Creindu-și un titlu aparent de proprietate, ipotechează imobilul astfel dobândit pentru suma de 250 000 lei.

Așa dar, inculpatul prin aceste manopere frauduloase reușește să-și atingă deplin scopul: apropierea imobilului pe titluri aparente, nedebursând nici un ban.

* * *

Acum când am trasat în liniiamente generale operațiunile efectuate de inculpat, ne întrebăm: cad ele sub penalitatea prevăzută de art. 332 și 333 c. pen., cu alte cuvinte întrunesc ele elementele delictului de înșelăciune, de escrocherie?

Să știe, că textul art. 332 c. pen., inspirat după art. 241 c. pen. prusian, spre deosebire de art. 405 c. pen. francez, îmbrățișează sub o formulă largă toate manifestațiunile frauduloase, cari prin o alterare a adevărului, o suprimare de fapte, o amăgire produc o pagubă în averea altuia, indiferent dacă această avere este mobilă sau imobilă. Acest articol, deci sancționează escrocheria comună, generală, spre deosebire de escrocheria specială, calificată, sancționată de art. 334 c. pen. Sub acest raport prin urmare legislațiunea noastră este cu mult superioară celei franceze¹⁾.

— «Intr'adins s'a dat art. 241 c. pen. prusian (art. 332 român) o redacțiune «așa de extensivă, zice Oppenhof, ca să se poată pedepsi orice inducere în eroare, orice amăgire, orice daune constatate fie prin inducerea în eroare de fapt, fie de drept»²⁾.

Prin urmare, deși legiuitorul român sub aceeași denumire de escrocherie prevede diferite delict, însă pe când în art. 334 este vorba de o escrocherie calificată, a căruia existență depinde de întrebuițarea mijloacelor frauduloase expres specificate și enumerate de lege, în art. 332 este vorba de înșelăciune, nu în înțelesul pe care de obicei e luată în vorbirea comună, ci în înțelesul legii, a căruia existență nu depinde decât de o simplă amăgire, oricât de grosolană, născută în spiritul unei persoane, capabilă de a o face să creadă de adevărate fapte mincinoase sau invers, în scopul de a împărtăși un folos în paguba averii acelei persoane³⁾.

Ceea ce caracterizează așa dar delictul de înșelăciune sau escrocherie simplă, este faptul de a fi cauzat cuiva o pagubă în averea sa, prin producerea unei amăgiri, unei erori fie de fapt, fie de drept, cu intenție de a denatura adevărul, realizând un folos material. Cu alte cuvinte trebuie să existe un raport de cauzalitate între amăgirea produsă și paguba cauzată, iar producerea amăgirii să rezulte din suprimarea de fapte sau din alterarea lor⁴⁾.

Acum după ce am fixat caracterul acestui delict, să vedem cari sunt elementele sale constitutive.

Unii autori le reduc la două: a) întrebuițarea de manopere frauduloase și b) vătămarea averii altuia⁵⁾; alții le reduc la trei: a) agentul să fi avut

¹⁾ Vezi în această privință *Garraud* (Edit. II), vol. V pag. 248 și urm.

²⁾ *Oppenhof*, *Lehrbuch*, pag. 520; cfr. *Faustin Hélie*, vol. 5 pag. 369 și urm.

³⁾ Vezi *Dreptul* din 1901 no. 51, p. 417; cfr. *C. Hamangiu*, *Rechizitorii* pag. 36 și urm.

⁴⁾ *Cas. II*, 500 din Oct. 1901 *Bul.* pag. 916.

⁵⁾ *Al. Degré*, *Scrieri juridice*, II.

în vedere împărțirea unui folos, b) producerea unei amăgiri în averea altuia, c) trecerea ca adevărate a faptelor mincinoase și invers. Jurisprudența și-a apropiat aceste elemente⁶⁾.

Alți autori inspirați de doctrina germană, cer din contră cinci elemente: 1) întrebuițare de amăgire, 2) eroarea cauzată de amăgire, 3) dispoziția pe care cel amăgit o ia față de averea sa, 4) paguba suferită în averea sa, 5) intențiunea înșălătorului de a realiza un câștig pe nedrept⁷⁾.

Referindu-se însă la textul nostru, astfel cum a fost redactat, care diferă întru câțva de cel prusian, elementele constitutive ale delictului de înșelăciune se pot reduce la patru: a) o amăgire, b) alterarea sau suprimare de fapte adevărate, c) o pagubă (prejudiciu) materială în averea celui înșelat, d) împărțirea unui câștig material.

Să le analizăm pe ficare.

a) Amăgirea. Este un element esențial, căci fără amăgire, adică fără inducere în eroare a celui înșelat nu se poate concepe o înșelăciune.

b) Amăgirea trebuie să se exteriorizeze prin fapte, capabile de a determina pe cel amăgit, ori aceasta se obține fie prin trecerea de adevărate a unor fapte mincinoase, fie prin prefacerea în mincinoase a unor fapte adevărate, fie prin suprimarea lor.

În această privință doctrina și jurisprudența a făcut variate aplicațiuni; astfel a considerat ca un mijloc capabil de a determina o amăgire, chiar o simplă minciună⁸⁾. Trebuie însă, cum am mai spus, să existe o strânsă legătură cauzală între amăgire și eroarea cauzată⁹⁾. Astfel, dacă păgubașul era deja în eroare, însă făptuitorul nu i-a atras atențiunea și a profitat de această eroare, ca să realizeze un câștig, el nu poate fi pedepsit, căci n'a întrebuițat amăgiri.

Codul austriac însă, pedepsește și în acest caz¹⁰⁾.

c) Aceste mijloace trebuiesc să producă o pagubă, să cauzeze un prejudiciu în averea celui amăgit, fiindcă înșelăciunea este prin excelență un delict contra averii¹¹⁾.

Astfel s'a decis că întrebuițarea de amăgire, cari a constată în a exagera calitățile unei persoane spre a determina pe alta ca să o ia în căsătorie, nu constituie o înșelăciune, fiindcă prin aceasta nu s'a cauzat nici o vătămare averii sale. Din contră, în acest gen de afaceri triumfă adagiul: *trompe qui peut*, care de altfel în practica curentă să întrebuițează atât de des¹²⁾.

Fapta însă a unui inculpat de a se logodi cu oia față, fără a arăta însă că era deja căsătorit, afirmând din contră că este om cu dare de mână, spre a putea prin acest mijloc să iee ca acout supra dotei viitoare o sumă de bani dela părintele fetei, constituie o înșelăciune¹³⁾.

d) Exercițarea acestor manopere trebuie să conducă la realizarea unui folos, la împărțirea unui câștig.

Câștigul poate să consistă nu numai într'un folos material, pozitiv, ci și în evitarea unor pierderi.

⁶⁾ Cas. II, 281 din 15 Sept. 1901, Bul. pag. 463; vezi și jurisprudențele citate de *Pastion-Papadopol* loc. cit. no. 37 și urm. pag. 616.

⁷⁾ *P. Dumitrescu* Studii de drept penal comparat, vol. II, unde este expusă doctrina și jurisprudența germană.

⁸⁾ Vezi jurisprudența sub No. 76 din *Pastion și Papadopol* pag. 619.

⁹⁾ *Al. Degré* op. cit. pag. 396.

¹⁰⁾ *Bessler*. Österreichisches Strafrecht. pag. 461.

¹¹⁾ *Bessler*. op. cit. pag. 460 și urm.

¹²⁾ *Oppenhof* op. cit. pag. 526, nota 28.

¹³⁾ Cas. II, 1473 din 15 Dec. 1915, «Jurisprudența Română» No. 31 din 1915 pag. 493.

Câștigul însă trebuie să fie *nedrept*, adică nedatorat. Astfel s'a decis că nu există înșelăciune, dacă cel ce era în drept să obție ceva, era ceea ce i se datora, deși a întrebuițat amăgiri, de pildă un creditor, ca să-și încaseze o poliță dela un debitor rău platnic, sau să inducă în eroare pe un hoț, ca să-și reea lucrurile furate.

Prin urmare buna credința a inculpatului exclude înșelăciunea¹⁴⁾.

Însă dacă înșelătorul se oferă a plăti paguba cauzată, aceasta nu poate șterge consecințele faptului de înșelăciune¹⁵⁾.

De asemenea câștigul realizat nu trebuie să fie numai decât personal pentru înșelător, ci poate să fie și pentru un al treilea¹⁶⁾.

Revenind la speța, pe care o adnotăm, vedem că toate elementele delictului de înșelăciune sunt întrunite. Într'adevăr, inculpatul a *uzat de amăgire, exteriorizând-o prin acte frauduloase*: perimarea unui recurs inadmisibil, investirea cu formulă executorie a unei ordonanțe de adjudecare nulă, ipotecarea unui imobil asupra căruia în mod legal nu avea nici un drept, etc., cauzând prin aceasta o pagubă Eforiei comunității armenesti, care prin legatul defunctei avea în drept proprietatea și folosința imobilului; în sfârșit realizând un câștig nedrept, căci și-a apropiat folosința unei averi (imobil), care nu-i aparținea.

În ce privește cel de al doilea fapt comis de inculpat: *sustragerea de acte oflate în depozitul unei autorități publice*, avem puține de spus, ei constituind un mijloc imperios, necesar pentru inculpat, ca să înlăture pedicile ce se opuneau atingerii scondului sau, și să dea aparență seriozității actelor și manoperilor sale, suprimând astfel situația exactă a faptelor.

Prin urmare, este de nețăgăduit, după cum de altfel constată și instanța de fond, că numai inculpatul putea fi autorul material al acestei sustrageri, căci numai astfel se putea distra atențiunea celor în drept, ca să consimtă la investirea cu formulă executorie a unei ordonanțe de adjudecare, care era anulată printr'o tranzacție, ce se găsea în dosarul instanței respective.

În acest caz, judecătorul nu se găsea numai în fața unor puternice prezumțiuni, ci a unei certitudini, din cauza strânsei legături între comiterea celor două delictе, unul neconstituind decât un mijloc de executare al celui de al doilea, încât, inculpatul să fie pasibil de un cumul material de delictе¹⁷⁾.

Nu putem să încheem această notă, fără să facem constatarea că fapta inculpatului pune în lumină o intențiune delictuoasă destul de manifestă, că deși fiind om de drept și cu o situațiune socială înaltă, nu i-a repugnat manoperile, ori cât de ingenioase, cu care a operat, ca să-și apropie folosința unui bun, pe care știa că mijloacele legale nu l protejează.

Înșelătorii sau escrocii, cari, de obicei, invoacă ca scuză a faptelor lor necesitățile precare ale traiului, nu se poate susține față de inculpat, în cât sancțiunea legii trebuia să intervină cu toată rigoarea.

E. C. DECUSARA.

¹⁴⁾ *Al Degré*, op. cit. pag. 394.

¹⁵⁾ *Bessler* op. cit. pag. 456.

¹⁶⁾ *Al Degré* op. cit. 396; *P. Dumitrescu* op. cit. vol. II, pag. 118 și urm. Vezi și jurisprudența citată în *Pastion-Papadopol*. loc. cit. No. 54 și urm. pag. 617.

¹⁷⁾ Jurisprudența a făcut dese aplicațiuni sub acest raport. Vezi Cas. pen. it. II, 5 Noembrie 1921, *Riv. Pen.* 1922, pag. 446, și *Jurisprudența Generală* 1923, 108, pag. 41.

JUDECĂTORIA OCOLULUI IV BUCUREȘTI

Audiența dela 29 August 1924.

Președinția d-lui Dem. S. Demetrescu, Judecător

Soc. anonimă «Bourul» cu Nathan Grumberg.

Carte de judecată civilă No. 308

Inchiriere. — Locatari de încăperi destinate locuinței lucrătorilor unor întreprinderi industriale. — Acțiune în evacuare pe temeiul art. 42, alin. 3 legea din 24 Martie 1924. — Condiții pentru exercițiul ei. — Dacă destinațiunea încăperilor și locul unde trebuiesc a fi situate sunt hotărâte de proprietarul întreprinderii? — Dacă alin. 5 al art. 5 și alin. 2 al art. 42 din legea închirierilor, în vigoare, se aplică întreprinderilor industriale publice sau particulare, sau numai celorlalte întreprinderi cu alt caracter? — Soluție negativă.

1. Proprietarii întreprinderilor industriale publice sau particulare, pot care și obține evacuarea chiriașilor și subchiriașilor actuali din încăperile ce ocupă în proprietățile lor, dacă posedau la promulgarea legii în vigoare, o întreprindere industrială în stare de completă înșghebare și neîntreruptă funcționare, dacă au în serviciul întreprinderilor lor lucrători și funcționari tehnici sau administrativi, cărora să fie constrânși a le procura locuință, fie din obligațiune izvorite din legi sau convențiuni de serviciu, fie din interesul de a-i ține prin locuință legați de întreprindere, și dacă încăperile ce urmează să fie evacuate de locatarii actuali sunt destinate a servi ca locuință personalului sus arătat al întreprinderii.

2. Alin. 3 al art. 42 constituind o favoare excepțională acordată de legiuitor — în scopul încurajării și ajutorării industriei — proprietarilor întreprinderilor industriale publice sau particulare, nu se poate trunchia sau micșora pe cale de interpretare această favoare, ridicând proprietarilor — cărora li se adresează — dreptul de a da ei însuși destinațiunea de locuință pentru lucrători, etc., încăperilor ocupate de persoane străine întreprinderii, și ca atare nu este absolut nevoie ca încăperile să fie numaidecât anume construite pentru acest scop înainte de promulgarea legii, ci este suficient dacă rezultă din fapte și împrejurări precise, că proprietarul dăduse această destinație înainte de promulgarea legii încăperilor din care se cere evacuarea.

3. Deasemenea, tot pentru această considerație, și întrucât nici legea pentru încurajarea construcțiilor din 23 Iulie 1921, nici legea în vigoare, nu indică locul, unde se cere ca încăperile destinate ca locuințe pentru lucrători, etc., să fie situate în curtea întreprinderii, alături, sau în vecinătate apropiată, ci oriunde au avut proprietarii posibilitatea de a avea încăperi cărora să le dea această destinațiune, suficient numai ca încăperile să fie proprii acestei destinațiuni, spre a nu se ajunge în mod deghizat pe această cale la evacuări pentru alte scopuri.

4. Alin. 3 al art. 42, inserat în mod intenționat de legiuitor la capitolul dispozițiilor finale, penale și transitorii, este o dispozițiune legală de sine stătătoare — special afectată pentru întreprinderile industriale, în scopul de a le încuraja și a le ajuta — neatinsă de nici o penalitate sau îngrădire alta decât termenul de evacuare de 6 luni, prevăzut de alin. 4 și ca atare nu are nicio legătură cu alin. 5 al art. 5 și cu alin. 2 al art. 42, afectate de legiuitor pentru întreprinderile cu alt caracter decât cel industrial, și cărora nu numai că a prevăzut ca încăperile să fie anume construite pentru lucrători, dar, ceva mai mult, le-a decăzut chiar, în această ipoteză din dreptul de a putea cere evacuarea, dacă au transformat încăperile din locuințe în birouri, sau au cumpărat în timpul legilor de sub regimul excepțional, penalitate care nu a menținut o în alin. 3 imediat următor, pentru întreprinderile industriale.

S'au ascultat: din partea recl. Soc. anon. Bourul, d-l avocat N. Ghermănescu, iar din partea pârâtului N. Grumberg, d-l avocat Foreanu.

Judecata:

Având în vedere petițiunea înregistrată la No. 4220/924 și prin care «Bourul» fabrică de pielărie, fost Th. Sapatino, S. A. R., întemeiată pe dispozițiunile art. 42 al. 3 și 4 din legea închirierilor în vigoare, cere rezilierea contractului de închiriere vizat de Administrația Financiară a Capitalei la No. 77075 923 și evacuarea chiriașului Nathan Grumberg pe ziua de 26 Septembrie 1924.

Având în vedere că în conformitate cu dispozițiunea art. 42 al. 3 din legea în vigoare, neputând beneficia de prelungirea de sub No. 1, art. 1 chiriași și subchiriași ce se vor găsi la promulgarea legii ocupând încăperile întreprinderilor industriale, publice sau particulare, destinate ca locuință lucrătorilor și personalului tehnic sau administrativ al acestor întreprinderi, cată a se vedea mai întâiu care sunt în principiu, în drept, condițiunile de evacuare prescrise de acest text de lege, și apoi în urmă dacă în speță, reclamanta îndeplinește în drept și în fapt condițiunile cerute spre a obține rezilierea contractului și evacuarea chiriașului său.

In drept:

Având în vedere că din cuprinsul și redacțiunea al. 3 al art. 42 se desprinde în mod neîndoios, că acel ce-și întemeiază cererea de evacuare pe acest text, trebuie să îndeplinească în principiu și în mod imperios următoarele condițiuni: a) Să poseadă o întreprindere industrială în stare de completă înșghebare și în neîntreruptă funcționare la punerea în aplicare a legii; b) Să aibe în serviciul întreprinderii sale industriale, în mod permanent, lucrători și funcționari tehnici sau administrativi, și cărora fie din obligațiuni izvorâte din legi, sau convențiuni de serviciu, fie din interesul de a-i ține legați de întreprindere, să fie constrânși a le pune la dispoziție locuințe; c) Ca încăperile ocupate la data promulgării legii de chiriași și subchiriași străini întreprinderii, — și care urmează să fie evacuați — să fie destinate a servi de locuință lucrătorilor și funcționarilor tehnici sau administrativi ai întreprinderii.

Având în vedere că deși aceste trei condițiuni sunt singurile care se degajează din textul în discuțiune, totuși în lipsa unor precizuni de amănunt din partea legii nu este fără interes pentru asigurarea unei cât mai precise și juridice interpretări, a se vedea: a) dacă destinația de locuință a încăperilor din care se cere evacuarea, trebuie să fie expresă și anterioară legii în vigoare, sau este suficient ca ea să fie concomitentă cu punerea în aplicare a legii sau cu alte cuvinte dacă legiuitorul se referă la încăperi anume construite pentru acest scop și cari astăzi din diverse cauze se găsesc ocupate de persoane străine întreprinderii, sau cuprinde în mod general toate încăperile pe care proprietarul întreprinderii le-a destinat, fie anterior, fie la punerea în aplicare a legii, a servi de locuință lucrătorilor și funcționarilor tehnici sau administrativi ai întreprinderii sale industriale; b) dacă destinațiunea dată de proprietar poate îngloba orice fel de încăperi chiar și pe acele de lux, sau numai pe acele care corespund cu starea materială și socială a personalului căruia îi sunt destinate; c) dacă aceste încăperi trebuiesc a fi situate chiar în curtea întreprinderii, sau pot fi alături în împrejurimi sau chiar aiurea.

Având în vedere că al. 3 art. 42, care nu figura în proiectul de lege inițial depus pe biroul Corpurilor Legiuitoare și care a fost introdus în urmă în cursul desbaterilor din secțiunile Camerii, în scopul vădit de a aduce o mare înlesnire întreprinderilor industriale, constituie o favoare excepțională acordată de legiuitor din interes superior și obștesc, proprietarilor întreprinderilor industriale, și ca atare intru cât este vorba de o favoare dată în mod special și așa de puțin condiționat după cum rezultă din text, nu se poate trunchia sau micșora pe cale de interpretare această specială favoare, ridicând proprietarului căruia i se adresează dreptul de a hotări el însuși, destinațiunea încăperilor ce urmează a fi ocupate de lucrători și funcționarii tehnici sau administrativi ai întreprinderii sale, și dispunând că numai încăperile anume construite în acest scop, se bucură de această favoare.

Considerând, deasemenea, că aliniatul în discuțiune, special afectat de legiuitor pentru întreprinderile pur industriale, nu prevede în mod expres că încăperile din care urmează a se face evacuarea chiriașilor și subchiriașilor actuali, să fie anume construite pentru acest scop, ci numai ca încăperile să fie destinate a servi de locuință lucrătorilor și funcționarilor tehnici sau administrativi ai întreprinderilor industriale.

Considerând că dacă legiuitorul, pentru întreprinderile indus-

dustriale, ar fi înțeles să facă această distincțiune, cum la punerea în aplicare a legii doar câteva din marile întreprinderi industriale publice și particulare aveau locuințe anume construite pentru lucrători și funcționari favoarea pe care cu prețul sacrificării tuturor chirișilor a voit s'o acorde tuturor întreprinderilor industriale, s'ar fi resfrânt numai asupra câtorva din marile întreprinderi industriale, ceea ce nu este de presupus că a fost în intenția legiuitorului, *care nu a înțeles să favorizeze întreprinderile industriale după importanța lor*, ci în mod general, fără nici o excepțiune, pe toate, mari sau mici, indiferent dacă aparțin unui român sau străin din țară, unei persoane fizice sau juridice, destul numai ca întreprinderea să aibe un caracter pur industrial, dat fiind că încurajarea industriei are repercusiune nu numai asupra proprietarului ei și asupra vieții economice a țării.

Considerând că așa fiind, nu mai încalpe nici o îndoială că orice destinațiune a unei sau mai multor încăperi dată de proprietarul unei întreprinderi industriale, pentru a servi ca locuință lucrătorilor și funcționarilor tehnici și administrativi ai întreprinderii sale industriale, câtă a fi ținută în seamă dacă nu este făcută pentru trebuința cauzei, posterior promulgării legii, în scopul vădit de a înlesni evacuarea chirișilor, cu alte cuvinte dacă rezultă în mod clar și sincer din fapte și împrejurări anterioare promulgării legii, că încăperile din care se cere evacuarea primiseră destinațiunea de a servi ca locuință personalului arătat mai sus, și că numai dispozițiunile legilor de prelungire anterioare, au fost un obstacol care a împeditat până la legea de față, ca destinațiunea dată de proprietar să poată îmbrățișa toate încăperile de care întreprinderea simte nevoie.

Considerând că deși acest drept al proprietarului unei întreprinderi industriale este neontestat, totuși nu e mai puțin adevărat că el trebuie să fie executat numai în spiritul legiuitorului și numai în scopul și pentru trebuințele pentru care a fost acordat, și ca atare, la evacuarea chirișului, câtă a se vedea dacă încăperile din care se cere evacuarea pot sau nu avea destinațiunea dată de proprietar, spre a nu se ajunge pe această cale în mod deghizat la evacuarea unor chiriși, din apartamente mari și luxoase, sub pretextul că urmează a fi date de locuință unui lucrător sau modest funcționar al întreprinderii;

Considerând că în ceea ce privește locul unde urmează să fie situate încăperile, adică apropierea sau depărtarea de întreprindere, într'un cât nici în legea pentru încurajarea construcțiilor din 23 Iulie 1921, nici în legea în vigoare nu se arată locul unde urmează să fie situate încăperile destinate ca locuințe lucrătorilor și funcționarilor, și într'un cât de cele mai multe ori este o imposibilitate absolută ca aceste locuințe să fie în curtea întreprinderii din cauza mirosului ce degajează unele industrii, a furturilor, sau pericolului de incendiu precum și alături sau imediată apropiere din cauza proprietăților mărginașe care nu ar fi dispuse spre vânzare, este delă sine înțeles că aceste încăperi pot fi situate ori unde a avut proprietarul întreprinderii posibilitatea de a avea una sau mai multe proprietăți pe care să le destine acestui scop, și cu atât mai bine și pentru persoană și pentru întreprindere dacă vor fi situate cât mai aproape de sedul întreprinderii;

Considerând deci că aceste fiind condițiunile cerute de art. 42 al. 3 pentru evacuarea chirișilor și sub chirișilor actuali în favoarea lucrătorilor și funcționarilor tehnici sau administrativi ai întreprinderilor industriale, rămâne a se vedea dacă reclamanta îndeplinește în drept și în fapt aceste condițiuni.

In fapt și în drept (în speță)

Având în vedere că din certificatul Trib. Notariat Ilfov cu No. 3410/924 se constată că reclamanta este proprietara prin cumpărare dela I. B. Iancovici și alții a imobilului din spl. D. Bolintineanu No. 25 și 25 bis unde locuiește ca chiriș în baza contractului vizat la No. 77075/923 pârîntu Nathan Grumberg;

Având în vedere că din certificatul Trib. Comercial Ilfov secția I cu No. 22929/923 se constată că reclamanta are în b. dul Tăbăcari 54 o întreprindere industrială în ramura pielăriei având firma înscrisă sub No. 121/916;

Având în vedere că din certificatul cu No. 3510/920 al circ. 28 din Capitală se constată că reclamanta are în serviciul întreprinderii sale industriale, a număr de 55 funcționari tehnici și administrativi osebît circa 200 lucrători zilnici; Având în vedere că din diverse acte de care se servește

reclamanta și după care sunt lăsate la dosar copii certificate, se constată că reclamanta a făcut sacrificii materiale pentru a obține liberarea încăperilor de chiriși străini întreprinderii, spre a le putea pune la dispozițiunea unor lucrători sau funcționari ai întreprinderii sale;

Având în vedere că din certificatul cu No. 3358 924 al circ. 28 din Capitală, se constată că după cumpărarea imobilului din spl. B. Bolintineanu No. 25 și 25 bis de către reclamantă și până astăzi, toate încăperile cari au devenit libere în acest imobil au fost ocupate imediat de funcționari și maeștrii din serviciul întreprinderii, ceva mai mult că reclamanta a construit în cursul anului 1922 lângă acest imobil, un alt imobil care a fost imediat ocupat de către funcționarii și maeștrii ai întreprinderii sale industriale;

Având în vedere că încăperile ocupate de pârât din imobilul din spl. Bolintineanu No. 25 bis sunt situate la o foarte mare apropiere de întreprindere, care este pe b. dul Tăbăcari și că aceste încăperi după cum rezultă din contract alcătuitese un apartament modest atât prin numărul încăperilor cât și prin confortul ce prezintă și care se poate foarte bine acomoda și primi destinațiunea de locuință pentru lucrători și funcționarii tehnici ai întreprinderii industriale a reclamantei Considerând că, așa fiind, întrucât este cu prisosință dovedit că încăperile din care se cere evacuarea au avut destinațiunea de a servi ca locuință lucrătorilor și funcționarilor tehnici și administrativi ai întreprinderii sale, cu mult înainte de promulgarea legii de față și că reclamanta îndeplinește în totul și celelalte condițiuni cerute de alin. 3 al art. 42, acțiunea de față câtă a fi privită ca fondată;

Având în vedere că pârâtul în apărare susține că chiar în cazul când reclamanta îndeplinește condițiunile cerute de alin. 3 al art. 42 totuși nu poate cere evacuarea sa pe motiv că reclamanta este decăzută din acest drept în conformitate cu dispozițiunile art. 42 alin. 2, care ridică dreptul de a cere evacuarea persoanelor juridice cari au cumpărat imobilul sub regimul legilor excepționale;

Având în vedere că în fapt este exact, că reclamanta a cumpărat imobilul din splaiul D. Bolintineanu No. 25 bis, în care pârâtul ocupă un apartament din anul 1920, când era în vigoare decretul-lege No. 1420/920;

Având în vedere însă că de unde prin alin. 2 al art. 42 penalitatea lovește pe toate persoanele juridice în general cari au cumpărat imobile sub regimul legilor excepționale, indiferent de caracterul lor comercial, cultural, industrial, etc., dispunând că nu pot evacua pe chirișii prevăzuți la art. 5 chiar dacă acest chiriș ar ocupa imobile lăsate prin art. 42 alin. 1, sub regimul dreptului comun — prin alin. 3 al art. 42 pe care reclamanta își întemeiază acțiunea, nu numai că legiuitorul nu a prevăzut nici un fel de penalitate, dar ceva mai mult pentru întreprinderile publice sau particulare cu caracter industrial a consacrat în mod expres o favoare, un drept excepțional în interesul încurajării și ajutorării industriei, creind un motiv special de evacuare pe care a înțeles să-l limiteze numai în favoarea acestor întreprinderi și nu și la celelalte întreprinderi cu alt caracter;

Considerând deci că într'un cât alin. 3 al art. 42 este o dispozițiune exclusiv afectată de legiuitor pentru întreprinderile pur industriale și care a fost introdus în timpul desbatelor din secțiunile Camerii, în scopul vădit de a aduce o mare înlesnire acestor întreprinderi, și într'un cât această dispozițiune de favoare înserată ca capitolul dispozițiunilor finale, transitorii și penale, nu este atinsă de nici o penalitate sau îngrădire, alta decât termenul de 6 luni dela promulgarea legii acordat pentru evacuarea chirișilor și subchirișilor, ale căror încăperi sunt destinate ca locuințe pentru lucrători și funcționari tehnici sau administrativi ai întreprinderilor industriale, obiecțiunea de decădere făcută în apărare de pârât câtă a fi înlăturată, aplicațiunea a in. 2 al art. 42 urmând a fi limitată numai la persoanele juridice care nu au un caracter industrial;

Considerând deci că așa fiind și această obiecțiune de drept fiind neîntemeiată, acțiunea intentată de «Bourul» fabrică de pielărie fost Th. Sapatino S. A. R. fiind, pentru motivele arătate în corpul acestei cărți de judecată, complet fondată ea câtă a fi admisă cu respectarea termenului de evacuare de 6 luni dela promulgarea legii prevăzut de alin. 4 al art. 42 în folosul chirișilor și subchirișilor actuali.

Pentru aceste motive, Judecata admite, etc.

Judecător (ss) Dem. S. Demetrescu.

NOTA. — Dispozițiunea cuprinsă în art. 5 No. 5 al

legii din 26 Martie 1924, lege privitoare la regimul excepțional al raporturilor dintre proprietari și chiriași, a isvorât, după cum se arată în expunerea de motive, din ideea, împrumutată din legiuirile altor State, de a se răspunde nevoilor reale și crescânde ale industriei naționale¹⁾.

În prima parte a alineatului e vorba de construcțiile aflate în zona uzinei sau fabricii, fie în același imobil, fie separate, iar în a doua parte, de locuințele pentru lucrători sau personalul uzinelor ori fabricelor, *chiar dacă s'ar afla în altă parte*. În ce privește afecția urmărită la construcție, justiția va avea să aprecieze în fapt, ținând seama, de pildă, de destinația ce i s'a dat *dela început, sau în decursul vremii*²⁾.

Simplicia inadvertență sau dorința de a sublinia și întâri, cu oarecari temperări, prevederile de mai sus ale art. 5 No. 5, legiuitorul le-a reprodus în art. 42 alin. 3.

Desbaterile Parlamentare, în general laconice și enigmatice, cu toate discuțiile ce au avut loc în Cameră și Senat cu prilejul votării legilor excepționale asupra închirierii, dispozițiunea repetată din art. 42 alin. 3 și 4 e datorită unui amendament propus de d-l deputat A. Ionescu, amendament primit de comitetul delegaților și de d-l Ministru al Justiției, și pe care Camera l-a votat fără nicio discuție. Nu se arată însă considerațiile justificante ce în mod firesc ar fi trebuit să însoțească prezentarea amendamentului³⁾.

Comparând cele două texte, cari conțin de fapt una și aceeași dispoziție, constatăm alături de micile diferențe de redacție, lipsite de orice însemnătate practică, că art. 42 alin. final acordă chiriașilor un termen de grație de 6 luni, spre deosebire de art. 5 No. 5, care, tăcând, lasă a se întrevedea posibilitatea evacuărilor imediate.

În al doilea rând, de unde dispoziția art. 5 e generală, cea din art. 42 alin. 3 pare a viza numai o anumită categorie de chiriași: persoanele fizice cetățeni români, ca și cum celorlalte categorii de chiriași li s'ar acorda prelungirea chiar dacă ocupa încăperi destinate lucrătorilor, sau, într'o interpretare mai admisibilă, ca și când termenul de grație nu s'ar aplica decât cetățenilor români.

În Noul Cod al Inchirierilor, mi-am exprimat, alături de frații mei Conduratu și Velescu, părerea că justiția, chemată să aplice ambele texte, în lipsă de altă conciliere posibilă, se va vedea constrânsă să aplice art. 5 — sed'u ai materiei — cu temperamentul adus în privința termenului de evacuare din art. 42 alin. final⁴⁾.

Consecințe acestei păreri, socot că cele două texte vor trebui să fie întotdeauna interpretate unul prin altul.

Ca urmare, deși legiuitorul, prin art. 42, vorbește în mod vag de încăperile destinate locuinței lucrătorilor și personalului tehnic sau administrativ, ideea de destinație a încăperilor va fi determinată avându-se în vedere precizarea din art. 5 No. 5. Așa dar, încăperile trebuie să fi fost destinate locuinței, fie dela început, la data construirii sau dobândirii imobilului, fie în decursul vremii, dar necontestabil mai înainte de punerea în aplicare a noii legi a închirierilor din 26 Martie 1924, fiind cert că legiuitorul s'a referit la o situație existentă în momentul legiferării. Este însă indiferent dacă încăperile destinate locuinței se găsesc în chiar zona uzinei sau fabricii, fie în același imobil, fie separat, sau într'un imobil situat în altă parte.

D-l Jude al ocolului IV București, în cartea de judecată pe care o publicăm, n'a adoptat însă metoda de interpretare preconizată de noi. Din această cauză, d-sa în loc să găsească în chiar legea închirierilor (art. 5

No. 5) argumente de analogie pentru lămurirea expresiunilor vagi ale textului pe care era chemat să-l aplice, a recurs la argumente de rațiune, a căror judiciozitate în general, nu o tăgăduim, dar pe cari le găsim inferioare ca valoare argumentelor de analogie sau de text, pe cari le-ar fi putut cu succes utiliza. Procedând astfel, ar fi evitat, de pildă, un considerent slab ca acela prin care proclamă că »în legea în vigoare nu se arată locul unde urmează să fie situate încăperile, adică apropierea sau depărtarea lor de întreprindere».

Remarcăm însă că nu e la mijloc o simplă scăpare din vedere, ci o voită înlăturare a dispozițiilor cuprinse în art. 5 No. 5 din lege, deoarece, după cum se poate vedea din rezumatul speței, ce prevede cartea de judecată reproducă mai sus, rezumat care este tot opera d-lui Jude de ocol, la punctul 4 găsim părerea, neexprimată totuși prin considerente, că alin. 3 al art. 42 nu are nicio legătură cu alin. 5 al art. 5, opiniune cu totul greșită, după credința noastră, și pe care o agravează ideea că prin art. 5 No. 5 legiuitorul ar fi prevăzut ca încăperile să fie anume construite pentru lucrători, ceea ce am arătat că nu este exact.

Trecând la cea de a doua problemă supusă deslegării sale, d-l Jude al ocolului IV București, a hotărât că decăderea înscrisă în cel de al 2-lea alin. al art. 42, nu se întinde la cazurile în cari e vorba de proprietarii cari cer evacuarea unor chiriași din categoria celor prevăzuți în cel de al 3-lea alin. al art. 42.

În comentariul pe care l-am făcut actualei legi a închirierilor, împreună cu d-nii Conduratu și Velescu, am semnalat cât de desperată și controversabilă apare dispoziția din alin. 2 al art. 42⁵⁾.

Lăsând însă la o parte acele critici, dată fiind convingerea pe care ne-am făcut-o despre strânsa legătură ce există în prevederile art. 5 No. 5 și art. 42 alin. 3 din legea dela 26 Martie 1924, nu vedem cum s'ar putea sustrage dela efectele decăderii din art. 42 alin. 2 proprietarii cari cer evacuarea unor chiriași din categoria celor prevăzuți de cel de al 3-lea alineat al art. 42 (deținători de încăperi ale unor întreprinderi industriale, destinate locuinței lucrătorilor).

Argumentele întrebunțate de Judecătoria ocolului IV București spre a ajunge la o atare soluțiune, nu sunt câtuș de puțin satisfăcătoare.

Dispozițiunea de sub No. 5 al art. 5, unde e de altfel sediul materiei, nu-i mai puțin exclusivă și excepțională decât cea similară din cel de al 3-lea alineat al art. 42, și totuși legiuitorul prevede categoric că toți ocatarii prevăzuți de art. 5, deci și cei de sub No. 5 al aceluși text, nu pot fi evacuați de către proprietarii vizați de art. 42 alin. 2.

Ce sunt locatarii din art. 5 No. 5? Deținătorii de imobile sau încăperi, cari fac parte din uzine sau fabrici sau cari au fost anume construite spre a servi de locuințe lucrătorilor și personalului acelor uzine sau fabrici. Uzinele sau fabricile, sunt netăgăduit întreprinderi industriale, și fiindcă legea nu distinge, e vorba atât de întreprinderile publice, cât și de cele particulare, aparținând unor persoane fizice sau juridice. Ce sunt locatarii din art. 42 alin. 3? Fără îndoială că deținători ai unor încăperi identice ca destinație cu cele din art. 5 No. 5. Pentru ce decăderea din art. 42 alin. 2 ar atinge pe proprietarii industriași cari cer, pe baza art. 5 No. 5, evacuarea unor chiriași ce se folosesc de încăperi destinate lucrătorilor din fabrici și uzine, de îndată ce se constată că au cumpărat imobilul sub regimul legilor excepționale, sau au transformat locuințe în biurouri după data legii pentru încurajarea construcțiilor, și ar înceta să-i atingă atunci cererea de evacuare a aceluiași chiriași s'ar întemeia pe superfetăția

1) Noul Cod al Inchirierilor, Expunerea de motive, pag. 41, col. 1, jos.

2) Idem, Comentariu, pag. 609.

3) Idem, Desb. Camerei, pag. 564.

4) Idem, Comentariu, pag. 742.

5) Idem, Comentariu, pag. 740.

din art. 42 alin. 3? Greșita înserare în lege a alin. 3 din art. 42, nu poate duce la o consecință absurdă de a se crea din aceeași categorie de proprietari și chiriași, diferite grupuri privilegiate sau nu, după cum acțiunea se întemeiază pe art. 5 No. 5, sau pe art. 42 alin. 3, și a se eluda niște dispozițiuni categorice de lege, ca acelea din art. 42 alin. 2, oricât de iraționale ni s'ar părea ele. Și sub legiuirile excepționale precedente Justiția s'a izbit de prevederi legale nesistematizate, rezultat al unei tehnice legislative greșite; aceasta însă n'a împiedicat instanțele judecătorești să facă o justă și rațională aplicare a acelor legi, în așa fel ca dispozițiunile lor să înglobeze toate cazurile ce intrau vândut în câmpul legiferării. Amintesc că sub legea din 14 Aprilie 1922, decăderea pentru proprietarii cari au vândut sau închiriat un alt imobil după 23 Aprilie 1916, deși prevăzută sub litera c a art. 2, jurisprudența n'a ezitat s'o aplice atât proprietarilor de sub lit. c, cât și celorlalte categorii de proprietari de sub literile a și b ale menționatului text.

Legea din 24 Martie 1924, oferă interpretării o situație aproape identică prin chipul cum au fost înserate în lege prevederile alin. 2 și 3 ale art. 42.

Cu aceste observațiuni și rezerve, ne facem o deosebită plăcere de a semnala cartea de judecată a ocolului IV București, ca pe o pagină jurisprudenciale, ce se impune atențiunii prin îngrijita și ampla-i redactare.

IPER.

CASAȚIA FRANCEZA (9 Iunie 1921)

Legitimă apărare.— Constatarea faptelor din care rezultă. Aprecierea suverană a instanțelor de fond.— Art. 328 c. pen. fr. (58, 256 c. pen. rom.)

Constatarea și aprecierea faptelor din care rezultă legitimă apărare, sunt lăsate la suverana apreciere a instanțelor de fond. (Journal de parquets, anul 1922, pag. 328).

NOTA.— Legitima apărare consistă în dreptul ce are un-ori acel atacat de a respinge forța prin forța (*vim vi repellere*). Pentru a auza de acest drept extrem, persoana care suferă atacul trebuie să se găsească în primejdie sau în pericol:

Acest pericol trebuie să fie grav, nedrept, actual sau cel puțin iminent. (Cyr. Thuy, Cours de droit criminel, 145, pag. 95; Gorrard, Tr. th. et pratique du droit penal français, I, 299, pag. 573 și 304, pag. 388, etc.)

«Legitima apărare (*Nothwehr*), zice art. 53 § 2 din codul penal german, este acea necesară pentru a departa de sine sau de altul (*von sich oder einem Anderen*), o agresiune actuală și nedreaptă (*um einem gegenwärtigen, rechtswidrigen Angriff*).

Nu exista deci legitimă apărare decât atunci când acel care a comis faptul incriminat, a fost silit la aceasta printr'o necesitate grava, absolută și actuală.

Pentru ca agentul sa se găsească în stare de legitimă apărare în momentul comiterii infracțiunii, zice foarte bine Trib. Dâmbovița (9 Mart. 1923), trebuie ca el să fie amenințat de un pericol material, grav, absolut, actual și nedrept, ce ar constitui un rău ireparabil, care să necesiteze întrebuintarea forței, spre a fi înlăturat. (Pand. rom., anul 1924, III, pag. 65).

Și această sentință, foarte juridică, mai adaogă:

că dreptul legitimei apărări, care există pentru înlăturarea oricărui atac sau pericol grav, îndreptat împotriva persoanelor, cuprinde toate mijloacele; așa că legitimează întrebuintarea forței pentru a înlătura nu numai omorul, răniile și lovirile, dar și alte fapte, precum: sechestrarea, violarea domiciliului, distrugerea, etc.

În fine, prin această sentință (a cărei motive este păcat că n'au fost reproduse), se mai pune în principiu că legitima apărare există nu numai atunci când persoana agentului sau aceea a altuia este amenințată de un pericol de moarte, dar și de alte fapte ce ar constitui un rău ireparabil, pentru viața, sănătatea, integritatea și onoarea ei, și care să nu poată fi înlăturat decât prin forță.

Din cele mai sus expuse rezultă ca legitima apărare nu poate fi invocată de acela, care fiind amenințat de către un vagabond, a tras cu pușca în el, atunci când putea să înlătore orice primejdie, intrând în casa lui, care era la doi pași (C. Caen, Pand. Périod. 1901. 2. 33). Cyr. Haus, Principes généraux du droit pénal belge, I, 626, pag. 478 urm., ed. 3-a.

Un simplu ultragiul adus onoarei cuiva, precum ar fi, de exemplu: o insultă, o palmă etc. n'ar fi, de asemenea, suficiente pentru a autoriza întrebuintarea forței, Tribunalele fiind, în asemenea caz, obligate a repara ultragiul adus prin aceste fapte. (Garraud, op. cit., I, 300, pag. 575).

S'a decis de către Curtea de ape din Rio-de-Janeiro, că o femeie, care având un cuțit în mână, rânște pe acela ce atentează la pudora ei, nu comite nici crima, nici delict, întru cât ea voind să-și apere onoarea, se gasește în stare de legitimă apărare. (J. Clunet, anul 1921, pag. 980 și Pand. rom. 1922, III, pag. 114, cu observ. noastră). Acest caz este anume prevăzut prin art. 257,3° din codul nostru penal.

S'a decis însă că niciun text de lege nu îndreptățește pe cetățeni a se opune sub motivul legitimei apărări, măsurilor luate de către o autoritate publică, chiar dacă agentul forței publice ar fi lucrat fără competența și în mod abuziv; de oarece aceasta ar duce la abuzuri și la conflicte infinite între particulari și autorități. (Cas. rom., completul ardelean, 3 Martie 1922. Pand. rom. 1922, III, pag. 120).

Particularii nu sunt în drept să discute actele autorităților, care sunt presupuse a fi legale, zice Curtea de Casație din Franța; ei n'au decât să reclame în urma executării lor. Cpr. Faustin Hélie, Théorie du code penal, III, 940, pag. 85 urm. Vezi însă Garraud, op. cit., I, 302, pag. 583 urm., ed. a II. * * *

Cicerone, într'o pledare rămasă celebră (*pro Milone*), consideră, cu drept cuvânt, legitima apărare ca o lege derivând din dreptul natural. «Est haec non scripta, sed nata lex». De aceea, un fragment din Digeste zice că toate legile permit de a respinge violența prin violență. «Vim enim vi

defendere omnes leges, omnique jura permittunt». (L. 45 § 4, în *medio*, Dig., *Ad legem Aquiliam*, 9, 2).

Ca atare, legitima apărare a fost recunoscută în toate timpurile și în toate țările.

Legea celor 12 table permite de a ucide pe autorul unui furt, *noapte*, în toate cazurile; iar *ziua* numai atunci când el s'ar apăra cu mâna înarmată (Cicerone, *Pro Milone*, cap. 13).

Gaius cere însă ca fii grantul delict să fie constatat prin strigătele aceluia care a surprins pe fur, (L. 4 § 1, Dig., *Ad legem Aquiliam*, 9, 2); însă Ulpian, restrângând și mai mult dispoziția celor 12 table, nu conferă impunitatea aceluia care a ucis pe fur, în timp de noapte, decât atunci când faptul de a nu-l ucide ar fi pus în primejdie propria sa viață. «*Furem nocturnum si quis occiderit, ita de num impuné feret, si parcere ei sine periculo suo non potuit*» (L. 9, Dig., *Ad legem Corneliam, de sicariis et veneficis*, 48,8).

Decizia de mai sus a Curții de Casație franceze, pe care am reprodus-o numai în rezumat, pune în principiu că faptele care constituiesc legitima apărare se apreciază în mod suveran de judecătorii fondului. Vezi în acelaș sens o decizie mai veche tot a Curții de Casație din Franța, din 9 Aprilie 1857, *Journal du palais*, anul 1857, I, pag. 225. Cpr. Cas. rom. II, Bul. 1900, p. 572; Pand. fr., v° *Légitime défense*, 11, etc.

Dar, dacă nu aparține Curții de Casație de a revizui faptele declarate constante de instanțele de fond, totuși ea își rezervă dreptul de a aplica acelor fapte calificările legale ce li se cuvin, și care sunt consecințele lor juridice. Cpr. Cas. fr. Sirey, 61. 1. 293; Sirey, 65, 1. 152; D. P. 65. 1. 200; D. P. 72. 1. 193; Sirey, 72. 1. 346. Vezi Répert. Sirey, v° *Légitime défense*, 13, 14 v°. *Cass. criminelle*, 1103, etc.

Aceiaș soluție a fost admisă și de Curtea noastră de Casație, într'o afacere care a făcut mult zvon, și care a mers până în secțiunile (afacerea Paltineanu-Lăzărescu, 10 Mai 1923). Vezi „Jurisprudența generală“, anul 1923, No. 845 bis, pag. 341; „Curierul Judiciar“ din acelaș an, No. 27, pag. 423 urm. și „Pand. rom.“, 1923, III, pag. 114.

Dacă instanța de fond constată și apreciază în mod suveran faptele în materialitatea și moralitatea lor, zice această remarcabilă decizie, calificarea acestor fapte, din punctul de vedere, legal, este însă supusă controlului Curții supreme; căci calificarea faptelor incriminate nu poate să rezulte decât din raportul lor cu legea, care formulează această incriminare, și o calificare greșită conduce la o violare de lege; ceea ce nu mai este o chestie de fapt, ci o chestie de drept.

Și această decizie, care face o bună aplicare a principiilor, mai pune în principiu că atacul, de natură a constitui o legitimă apărare, nu trebuie privit numai acel realizat și consumat,

ci și cel iminent, persoana atacată neputând fi ținută să aștepte prima lovitură pentru a avea dreptul de a se apăra. (Cpr. Garraud, *op. cit.*, I, 304, pag. 588, ed. a 2-a).

În fine, tot această decizie mai admite că pentru ca să existe legitimă apărare, nu se cere ca agresorul să fie armat, sau să existe pentru acel atacat un pericol real de moarte, ci este suficient ca el să nu aibă un alt mijloc de ajutor eficace, și să fie expus la un pericol iminent, de natură a face să creadă că existența sau integritatea sa fizică este amenințată în mod serios. Vezi asupra acestei importante chestiuni, G. Vrăbiescu, «Curierul Judiciar» din 923, No. 22, pag. 423 urm. Vezi și «Biblioteca marelor procese» (*Director I. Gr. Perieșteanu*), care consacră acestei celebre afaceri peste 260 pag., adică întregul număr 1-ii al acestei importante și interesante reviste (Oct. 923), în care cetitorii vor găsi istoricul afacerii, hotărârile date în cauză, precum și toate pledările avocaților în renume rostite în acest proces, care va face epoca în analele noastre judecătorești.

Necesitatea unei asemenea reviste era de mult simțită în țara noastră, și avem cu toți datorita de a o îmbărbăta, pe cât ne stă prin putință, pentru ca ea să poată prospera și da roadele așteptate.

Vom termina această scurtă notă prin următoarea observație:

Legitima apărare ridicând agentului, după art. 58 din codul penal, orice culpabilitate, și făcând ca infracțiunea să nu mai existe, de oarece ea constituie un mijloc preemtoriu de justificare; de aici rezultă că jurații prin răspunsul lor negativ sau afirmativ la chestiunea principală, asupra culpabilității acuzatului, răspund în mod virtual și implicit asupra legitimei apărări; așa că nu mai este nevoie de a li se pune o chestiune specială asupra imojejurărilor care o constituiesc. Cas. rom. II, *Jurisprudența generală* din 1923, No. 451, pag. 178 și «Pand. rom.» din acelaș an, III, p. 84 (cu observ. noastră); «Pand. române» 1924, III, p. 55; Cas. fr. 25 Martie 1886, «Bil. Cass. crimin.», No. 127; idem, 24 Decembrie 1876, «Bil. Cass. crimina.», No. 364 și *Journal de droit criminel*, anul 1875, No. 326, etc. Pand. fr. v°. *Légitime défense*, 14 și v°. *Cour d'assises*, 3090; Répert. Sirey, v° *Légitime défense*, 15 și *Cour d'assises* 3158 urm.; Faustin Hélie, *Instruction criminelle*, VIII, 3642, ed. a 2-a și *Théorie du code pénal*, IV, 1500, ed. a 5-a; Blanche, *Etudes pratiques sur le code pénal*, V, pag. 62, nota 1, ed. a 2 a; Nougaiet, *Cour d'assises*, IV, 2820, etc.

Iași.

D. ALEXANDRESCO

A apărut: **Drept comercial comparat**, curs predat la Universitatea din București de d-l Dr. C. A. Stoianovici. Volumul cuprinde 290 pag. Prețul 220 lei.
— De acelaș autor: **Vadul Comercial**, volumul cuprinde 140 pag. Prețul 80 lei.